

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A tizparancsolat heroikája

Evezredekkel ezelőtt végigdübörgött az embervilág felett az ige hangja: ne legyenek neked idegen isteneid. Tünjenek el a bálványok a földről. „Bálványképek, melyek az eget és földet nem alkották, pusztuljanak a föld színéről és az ég alól” — így kommentálja Jeremiás a második ígét. Mi megértettük ezt a szöveget és az ige hirdetői letünk. De az emberiség nem érte meg mind a mai napig. A szerető Istene helyett a gyűlöletet tették meg a legfőbb jónak és természetes következménye ennek, hogy az első npep, amely a szeretetet hirdette — kergetik, üzik és le szeretnék seperni mindörökké a föld színéről.

Nincsen nagyobb kincs s mélyebb érték, mint a tizparancsolat. Az emberiség üdve, kulturája, társadalmi rendje, fejlődése nyugszik rajta. De az örökbecsű kőtáblákat most nem az isteni harag igyekszik összetörni, hanem a gyarló ember. A „ne ölj” parancsának megszegésére készülődik a világ és mint-ha az isteni kőtábla összetörés másik nagy tragédiája játszódna le akkor, amikor silány porhüvelybe bujtatott lények akarják a nagy mindenséget uraló nagy Alkotót lerántani a maguk alacsonyosságukhoz.

Az eskü szentségét sárba tiporják, a szülői iránti tisztelet kötelme, az élet, a tulajdon, a becsület, az erkölcsi tisztaság, a családi élet és az emberi boldogság oltalma és szentsége „vita” tárgyává tétellett és népek kiáltják ezeknek az eszméknek „revizióját”.

Aki az „öj” primitív ősemberi parancsot akarja újra uralkodóvá tenni, az nem tehet mást, mint meg is akarja fosztani az emberiséget az isteni hittől, le akarja dönteni az erkölcsi lét pilléreit, ostromolja a gögös ember az oltárt, rombolja a templomot és az élet erkölcsi fundamentumait.

Mi pedig még most is ott állunk megtépözöttan, kétezer éves pusztai vándorlás után, manna nélkül és reménytelenül a Szináj tövénél és még mindég rendületlenül tekintünk fel a két kőtáblára s azok minden ígétét életünkkel és vérünkkel, ezredévek igazságtalanságával, gyűlölködésével, üldözésével és máglyáival dacoló hűségünkkel megvédelmezzük. Nekünk szent és drága a Tóra, nekünk szent és drága az Írás, nekünk létünk és éltetőnk az isteni tanítás. Büszke öntudattal valljuk, hogy dacolni fog az idők jelenlegi viharával is és újra meg újra bebizonyítja, hogy örökkévaló és elpusztíthatatlan.

Alljunk újra a Szináj előtt és leboruljunk a sok fényesség láttára. S amott hívogat bennünket újra a Szentföld, amelyet nem hagyunk elvitatni tőlünk. Érezzük, hogy a szent sátor, amelyet görnyedt hátunkon cipe-

lünk évezredek óta, meg kell már végre a Szentföldön nyugodjék. Elvették tőlünk az aranyedényeket és kincseket, újabb Tituszok vérszomja dühöng felettünk és mi a két kőtáblával állunk itt, mint egyetlen elvehetetlen kincsünkkel és meghódíthatatlan várunkkal. Kétezer éve nem értenek meg bennünket az egymásra következő nemzedékek. S ma talán még kevésbé, mint egykor.

Csüggedten mondunk le arról a misszióról, hogy a jót, a nemeset, a tizparancsolat szinjai igazságait igyekezzünk beleplántálni az emberiségbe. Sokszor úgy érezzük, hogy még azok a vallások sem tudnak urrá lenni az ősemberi gonoszságon, amelyek átvették

vallásunk eme fundamentumát. Az ember, lelke nem fejlődött és ősemberi primitívességében leledzik, a „technika” fölénye és istenítése ellenére. Ezért szeretnénk már elhagyni a meddő küzdelmek tereit és visszajutni újra a Jordán partjára. Csak ahhoz volna elég erőnk és adna lehetőséget a milliárdnyi ember, hogy újra hirdethessük régi vérrel szentelt földünkről az Igét. Az emberiség nem ért meg bennünket. Nem akar, vagy nem tud? E pillanatban teljesen mindegy már. Csak az döbbenetes, hogy rettentően sokan és sokat szenvedünk.

Beköszönt újra a Mattan Tóra ünnepe és mi magasztos érzelmekkel ünnepeljük a tizparancsolatot, amely az Onajchi első szavával az isteni Énhez tüzi a mi énünket és végső szavával, leréecho, felebarátunkhoz, embertársunkhoz tüzi bennünket. De nem értenek meg bennünket, sem az Onajchi fönségét, sem a „leréecho” magasságát. Ezért kérjük az Urat, hogy adja legalább újra vissza országunkat, hogy tengernyi csalódás után végre megpihenhessünk!

Az ország zsidó lakosságának bekapcsolódása az alkotmányos életbe

Az utóbbi napokban több ünnepet ült meg a huszmillió ország lakossága fajra, felekezetre és származásra való különbség nélkül. Minden egyes állampolgár, aki egy konszolidált ország ritmikus munkájának részese, nap mint nap érzi azt a jótékony erőt, amely vigyáz fölötte, azt a Felséges kezet, amely atyai jószággal örködik minden alattvalójának élete felett és annak az erélyes és céltudatos kormányznak intézkedéseit, amelyek radikálisan és gyorsan viszik előbbre ezt a gazdag nagy országot a nyugateurópai konszolidáció útjára.

Május kilencedikén nagy fényvel ünnepelte az ország a nagy I. Károly királynak százéves születési évfordulóját és az ország több pontján újabb szobrait leplezték le a nagy uralkodónak. Május 10-én az egyesülés ünnepe volt, amelyben résztvett a romániai nyolcszáz ezernyi zsidóság is alattvalói hűségének minden jelével és a hála érzésével. Az ünnepek során elkövetkezett a május 18-iki Hősök napja is, amikor az ország védelmében elesett csaknem egymilliónyi hősi halott kegyeletos emlékét üli meg az ország. Ebből is kivette részét a zsidóság, hiszen neki is voltak hősi halottai, akik életüket — legfőbb javukat — áldozták a haza oltárán.

Az ünneplések közötti hétköznapi munkája sem mentes azonban bizonyos emelkedett hangulattól, amikor a tavaszi nyugtalan napok után ujult erővel indul neki az

ország a további építő munkája. Öfelsége az új választási törvény kihirdetésével egyidejűleg gondoskodott arról is, hogy a zsidó választók is szavazhassanak. Minden egyes harminc évet betöltött román zsidó állampolgár gyakorolhatja szavazati jogát és az erdélyi zsidóság tizezrei lelkesen mentek a megfelelő hivatali helységekre, hogy felvétesse nek a szavazói listába, mert érzik és tudják, hogy állampolgári kötelességüknek eleget kell tenniük őszinte lelkesedéssel, elvégre a június 7-én megválasztandó parlament és szenátus olyan alkotmányjogi szerv lesz, amely minden polgárra áldólag fogja kiterjeszteni munkásságát és alkotó tevékenységét. Május 2-ig tart az összeírás és ezáltal kell kérjük az erdélyi zsidó testvéreket, hogy tegyenek eleget feltétlenül ebbeli kötelességüknek. Jelenjenek meg fenti időpontig az illetékes hatóságok előtt és vétessék fel magukat a választói listába. Államérdek és a zsidóság érdeke is, hogy eleget tegyünk a felhívásnak. Mindenki igazolhatja magát revidált állampolgársági okmányával. Nők is menjenek jelentkezni, akik betöltötték harmincadik életévüket és valamilyen foglalkozást üznek, vagy háztartásukat vezetik.

A parlament és szenátus munkája új áldásos korszakot jelent majd az ország életében és a zsidóság is vegye ki részét abból, amit a törvény számára előír és amely az ország jövőjét még hathatósabban biztosítani fogja.

A Fehér Könyv után...

Elszánt ellenállást tanusít a világ zsidósága az angolok palesztinai politikájával szemben

Bekövetkezett a történelmi fordulat. Az angol kétszínűség, az angol politikai machiavellizmus most a zsidók reményén és a zsidóország létesítésének álmain akarja megmutatni végzetesen kegyetlen ítéletét. Kiderült, hogy a gyilkosságra uszító mufti és a puszták vad fiainak orvul támadó töre több argumentumot jelent, mint a világ kulturizmusának minden jankijáltása. Szünetlen a szemforgató John Bull, aki a „Biblia népének” hirdeti magát és kiderül, hogy a Biblia igazi népét megfosztja legszebb álmától és egyetlen életlehetőségétől abban a pillanatban, amikor egy zsidó Palesztinára a legnagyobb szükség van. Micsoda halleluja fogja követni ezt az árulást a tengelyhatalmak sajtójában. A brit birodalom a „szótartó”, aki 1917-ben adta a Balfour-deklarációt, aki azóta számtalanszor kiállt a zsidó érdekek védelmére, most „müncheni” módra, egyszerűen térdet hajt egy fanatizált mohamedán pap uszításai előtt. El kell hinnünk azt, hogy ez az imperium kivénült már, amely nem tud uralkodni benszülőtteken, nem tud féligkulturált arabok lázalmán túlnenni, aki a Fehér Könyvvel örökre lehetetlenné teszi azt, hogy egyetlen nép is higgyen neki. Mennyi erő, mennyi hit, mennyi energia pazarlódott el azért, mert a zsidó naivság hitt a brit imperializmus ígéreteinek. Mindent csak a papír gyengeségére alapított a Jewish Agency politika és elfejtette, hogy amíg egy nép nem mutat erőt, addig olyan játékszer a hatalom birtokosa előtt, amelyet akkor lehet utbadobni, amikor akar.

A Fehér Könyv fekte idők újabb megnyilvánulása a zsidó országépítés szempontjából. A londoni kormány mindenkit meghallgatott és úgy cselekszik, ahogy ő jónak látja. Konok angol mordsággal, amikor néhány millió zsidónak el kell menni Európából, akkor öt év alatt 100.000 zsidónak akar beutazást engedélyezni, 75.000 rendes bevándorlónak és 25.000 német menekültnek.

Örök kisebbséggé akarja degradálni a palesztinai zsidóságot, amely soha nem juthat ahhoz, hogy önálló népi életet élhessen. Amikor világszerte reménytelen a helyzet, akkor a legnagyobb csapást Anglia méri a zsidóságra. Ráeszmélhet a zsidóság arra, hogy nincsenek barátok, csak ellenségek és nincsen szerződés, vagy ígéret, amelyet a magabiztos nagy népek meg ne szegnének. „Alkotmányos terv” alapján Anglia igyekszik fog megvalósítani a zsidók és arabok együttműködését az ország és a városok önkormányzatában. A végleges államforma kialakulásának folyamatát több időszakra osztja a szóbanforgó terv oly módon, hogy öt év eltelté után önálló palesztinai kormány és nemzetgyűlés venné át az ország közigazgatását. A zsidók számára kisebbségi státuszt és „garanciákat.”

MI LESZ A VÁLASZ?

A palesztinai zsidóság husz év után most először fog szembeszállni az angol kormány politikájával. Eddig tulságosan vazallus szerepet játszott, azt hagyott tenni magával, amit akart az ellenséges brit kormányzat. Mindent eltűrt. Eltűrté azt, hogy nem védtek meg. Eltűrté, hogy három évig, mint a dudákat puffanthatta le legjobbjaikat a puszták gyilkos fia. S három év mérlege az, hogy míg a német főhatalom uttalan-utakon éjnek idején kergeti ki határain a zsidó-

kat, addig a nekünk ígért földre sem tudunk bejutni, mert az angol hatalom jobban tiszteli a tengelyállamok által pénzzel és propagandával felizgatott arab tömeget, mint saját jól-rosszul felfogott érdekeit és mint egy tizenhétmillió népi halálordítását.

Sztrájkot fog kezdeni a zsidóság Palesztinában. Leállanak a gyárak, bezárnak a kereskedők, nem dolgozik a munkás és adót sem fognak fizetni, meg minden kapcsolatot megszakítanak az angolokkal. Talán már késő. A zsidó „békés” felfogás elgondolása nem számolt azzal, hogy népek harcát nem lehet molyszagu könyvekből „kitanulni” — most halálosan megbosszulta magát. Egy nép, amely élni akar, amely országot akar, annak erőt kellett volna mutatni. Már évekkel ezelőtt kellett volna sztrájkolni és szembeállni. Ma már nagyon elkéstünk. A Jewish Agency anglofil politikájának ime itt a végzetes eredménye. „Angolok” álltak az élen, akik angol-zsidók voltak és nem zsidók, akik angolul beszélnek. És a szegény zsidó milliók kifosztottan, kiábrándultan látják, hogy hova vezetett a „hivatalos” Palesztina-politika.

Erdély zsidóságának is demonstrálni kell a palesztinai zsidó emigráció érdekében

Szeretnénk nem színezni az esetet, mert amúgy is vészhirektől terhes a zsidó ucca. Olyan vészhirektől, amelyek arról szólnak, hogy zsidó hajók körül éhen pusztult hullák uszkálnak és tífusz dühöng azokon a tengerhajókon, amelyeken az emberiségnek olcsó, nekünk pedig nagyon drága kincset fuvaroznak „ismeretlen” rendeltetéssel.

Az angol cinizmusnak, rosszindulatnak és perfid politikának áldozatai ok, akiket kilökött magából a kulturált Európa és vissza akartak menni arra a földrésre, ahol az emberiség bölcsője ringott. (Bár akkor összetörte volna ezt a „bölcsőt” valami kegyetlen vihar!) És mert kifosztottan, szegényen és pusztán életüket mentve akarnak új életet kezdeni, ezt sem akarják megengedni a kegyetlen angol hatóságok.

Egy görög szigeten is vannak menekültek. A kiket nem engednek be Palesztinába az angolok. Mennyien vannak? Ha csak tízen volnának, már akkor is sok volna. De többen vannak, mint ezren. Már voltak a palesztinai partoknál, de nem tudtak „beszökni” arra a földre, amely kétezer évvel ezelőtt a zsidóké volt, amelyet a mai zsidóságnak ígért a Balfour deklaráció, meg a san-remói békeértekezlet, ahol 52 állam garantálta ezt a palesztinai települést.

A brit világhatalom, amely ma valóban egy irtózatosan erős és mind az öt világrészre kiterjedő védelmi hálózatot épít ki, hogy megelőzze a háborukat és rend legyen a földön, amely most két népet akar sakkban tartani, amely két népnek 150 millió alattvalója van és félelmetesen erős hadserege: ez a brit imperialista erő nem bír pusztai arab hordákkal. Inkább hagyja, hogy berlini ügyvédek, prágai kiváló orvosprofesszorok, lengyel gyárosok és osztrák művészek, elhagyatott szigeten éhezve tengődjenek a „szent önzés” nevében. Mert ok Londonban kényelmesen ülnek s miközben felrakják lábaikat az asztalra és whiskit isznak meg pipálnak, addig hajók ténferegnek a tengereken nekünk drága (nekik tulolcsó) terhekkal, gabona, vagy

A zsidóság, a világ zsidósága tetterősen szolidáris lesz a jisivval. Lesz demonstráció és lesz sztrájk, lesznek tiltakozások. Csak ne jelenjenek meg újra görnyedő és hétréina, a zsidók a londoni Colonial Officeban, hogy „leszereljék” az egész megmozdulást.

Egy egészen forradalmi nagy atulakulásnak kellene jönni. Vezetőknek, akik szakítanak mindazzal, amit a hazug angol politika eddig ráerőszakolt a zsidó népre. A formális tetterős zsidó ellenállást kellene megszervezni. Kiderült, hogy a „kezet nyujtani” meg a „tanítani az arabokat”, nem volt egyéb, mint „ideális” emberek délibábja, akik nem tudják: mit jelent a történelmi dinamika, s nem tudják, hogy népek harcában az erősebb kell győzzön, nem pedig a filozófusabb, a könyvesebb, a politizálásra hajlamosabb. Ahogy eddig volt, azok szerint — elveszett minden. Elveszett a zsidó állam minden lehetősége. Csak egyetlen mód van arra, hogy a végső győzelem a zsidóké legyen. Ha a tetterős, ellenállásra épített, tekintetnélküli és százpercentes zsidó érdekeket szemelőtt tartó politikát kezdünk. Palesztina a zsidóké! — jelszóval még lehet kilátás a győzelemre sok vér és sok áldozat árán. De egy önálló boldog ország megéri ezt az áldozatot.

Az angol kétszínűség újra diadalt ült és a népek, amelyek bizhatnának bennük — okulhatnak a mi zsidó tragédiánkon. Kétféle népcsoport létezik a világon a zsidóság szempontjából. Ellenségek és olyanok, akik nem barátok, csak burkoltan ellenségek. Jaj nekünk, ha most nem védjük magunkat meg tiz körmünkkel is az ősi földön az új jobb jövő érdekében.

marhaszállításra alkalmas hajófenéken.

Az egész zsidóságnak táviratokkal, feliratokkal kellene ostromolni az angol hivatalos és félhivatalos világot, hogy ezt nem bírja már nézni a világ és nem bírjuk főleg mi zsidók, akiknek drága vére szenved a görög partok mellett...

Az erdélyi zsidóságnak is gyűléseket kell összehívni és ezeken a gyűléseken tiltakozni kell az embertelenség ellen, amelyet a palesztinai hatóságok elkövetnek, amikor visszakergetik a zsidó szerencsétleneket a partok mellől a bizonytalanságba és éhezésbe. A mult század elején néger vadakkal bántak így a rabszolgakereskedők. De ne feledjük, hogy most XX. századnak csufolják ezt a korszakot és mégis más egy meztelen néger, mint egy tudós egyetemi tanár.

Az erdélyi zsidóságnak gyűléseket kell összehívni. És rezolúciókat készíteni, amelyben tiltakozzon az erdélyi zsidóság az embertelenség ellen és küldjön megfelelő tiltakozó iratot az angol kormányhoz. Jankijáltást jelképezzenek ezek a határozatok, amelyekből lássák meg a szigetvilág angoljai, hogy mennyire fáj ez az embertelenség a világ zsidóságának.

Kultüremberek azok, akik a többi embert így hagyják senyvedni? Emberek, akik mindég a humanizmusról prédikálnak? De ha napi politikájuknak megfelel, akkor ezeket dobnak oda a teljes bizonytalanságnak. Olyan embereket, akik tudnak úgy gondolkodni, vannak olyan civilizáltak, vannak olyan kultüremberek, mint ok. Csak szerencsétlenek, mert zsidó anya szülte oket. Szerencsétlenek, mert kergetik oket egyik parttól a másikra. Kergetik oket az Igéret földjéről is. Mindentől és nincs hol lehajtsák fejüket. A legmodernebb és legszerencsétlenebb Ahasvérok.

Követeljük a „világ urától”, az angoltól, hogy legyen emberséges ember és engedje meg a szerencsétlenek partraszállását, akik — oh mily bün — certifikát nélkül akarnak bejutni a megszentelt földre!...

Egy százéves sir előtt

A napokban kegyeletes és érdekes „ünnepség” folyt le a nagyváradai ortodox temetőben. Rosenfeld József főrabbi százéves halálának évfordulója alkalmából folyt le ez a gyászünnepség a nagyhirű rabbi sirja előtt. 1839-ben halt meg, miután 36 évig volt Nagyváradon főrabbi. Várallya városrész megalapítása az ő rabbisága idejére esik s így jelentékeny szerepe van a váradai hitközség és zsidó közélet kialakításában. Rosenfeld József főrabbi kortársa és tanuló társa volt a Chaszam Szofernek. Az ő főrabbisága alatt kezdték építeni azt a Calea Victoriei-uti templomot, amely hosszú évtizedek óta egyik mentsvére a nagyváradai zsidó közéletnek. 12 évig épült ez a templom és építésének befejezését már nem érthette meg a tudós főrabbi.

Sirját másik két nagyváradai főrabbi között találjuk és a Szentegylet vezetősége nagyszerűen rendbehozatta és ápolgatja a rabbik sirjait. A kegyeletes ünnepségen sokan vettek részt és Blum Mózes rabbi helyettes szépen felépített beszéde után visszaemlékezéseket közöltek a nagy rabbiról olyanok, akiknek a régebbi generáció ezeket elmondotta. Így többek között elmondották, hogy hetenként két rhénes forint fizetése volt és két forintot kapott egy-egy prédikációjáért is.

Ő volt az, aki mint kerületi főrabbi, az álmosdi főrabbit, Spirót, ledegradálta a rabbistallumra. Epen ebben az ügyben tárgyalgattak a Várallyán, amikor az ott kőborló kutyák megugatták Spiró rabbit. A rabbi a kutyákat kaftánja lebegtetésével akarta elhallgattatni, mire azok széjjelrebbentek. Keserű iróniával mondotta: „Mit félték tőlem, nem tudok én már ártani, nem vagyok én már „moré deaszre”, mert degradáltak!”

Egy másik kegyeletet leróvó hívő elmondta, hogy neki Frankl Lázár régi váradai polgár, aki szintén az igazak álmát alusza, mondotta a megboldogult Fuchs Benjámint főrabbi beiktatásán:

„14 éves voltam, amikor Rosenfeld József főrabbit beiktatták. Utána Wahrmann David József főrabbi, aki 1850-ig volt Nagyváradon

főrabbi, majd Landesberg J. Áron beiktatásánál voltam jelen. Amikor a nagyhirű Fuchs Mór főrabbit iktatták, akkor is ott voltam, majd Fuchs Benjámint zsl. bevonulásánál is jelen voltam.”

Egy évszázad suhant így el felette és sok rabbit látott a sirba hanyatlani és ujat jönni, hogy ezek tovább építsék a zsidó jövőt.

Egyik unokája Jermiah Löbl volt, aki bizonyára Léb volt, akit Löbl-nek neveztek és így a jelenleg is Nagyváradon élő Dr Löblé Lászlónak őse volt Rosenfeld József főrabbi. Ott is álltak a sir körül a Rosenfeld és Weimann családok is, akik a mai világban büszkén mutathatnak rá arra, hogy ősiük a XVIII század végén már itt rezideáltak Várallyán, azaz a nagyváradai régi zsidónegyedben és kiterelvényesedve ma is itt élnek és dolgoznak. Érv és dokumentum ez is azoknak, akik „beszivárgottak”-nak tartják a zsidóságot. Vajjon hány nem zsidó család tudja kimutatni, hogy déd- vagy úkapja is itt született és dolgozott Nagyváradon? Pláne aki tudós ember lett-légyen, mint amilyen a száz éve az igazak álmát alvó Rosenfeld József volt.

Négyszáz leány utnak indul...

Newyorkban a zsidóságot rendkívül érdeklí mindaz, ami Palesztinában és Palesztinával történik. Különösen a fiatalságot. Ennek érdekes jelensége az, amit négyszáz fiatal zsidó leány határozott el nemrégiben.

A „Hadassa” ifjusági szervezetében összegyűlt leányok elhatározták, hogy személyesen nézik meg, hogy mit is csinálnak Palesztinában az ottani zsidók és talán titokban arra is gondolnak, hogy a sok derék zsidó uttörő között akad olyan is, aki meg mer birkózni a családi élet gondjaival is. Már szorgalmasan tanulgatnak héberül, mert azt akarják, hogy alaposan megismerjék a helyzetet és a fiatalságot. Héber kurzust kezdtek, ahova pontosan eljárógnak a leányok, mert érzik, hogy a héber nyelv nélkül nem érkehet ez az érdekesnek ígérkező kirándulás.

Négyszáz leány a Szentföldre tart... érdekes utmutatása ez a zsidó népi élet regenerálódásának. Bizonyára valamennyien jobbmodu leányok, akiknek „kényelmesebb” volna, hogy abban a nagy emberrengetegben egyszerűen és kényelmesen éljenek s ne törődjenek azzal, ami tőlük 10.000 kilométernyire van. De nem! Azért zsidó leányok, hogy a Szentföld iránt érdeklődjenek. És mennek, ők négyszázan, hogy a héber nyelv szépségével és zengésével dicsérjék a régi földet, amely új hazája kell legyen embereknek,

SEVUOSZI LEGENDA

A RABBI BOTJA

Prága rabbijához sevuósz előtti este különös vendég kopogtatott be. A város legfélelmeesebb zsidógyűlölő agitatora, minden prágai zsidó réme, a zsidónak született, de kitért Magister Hilarius jött el hozzá, hogy — mint üzenete — fontos ügyben beszéljen vele. A rabbi elfogódottan ment elébe s izgatottan kérdezte, mit kíván.

— Rabbi — mondotta Hilarius — nagy kéresem van hozzád. Én, mint tudod, elhagyttam szüleim hitét és üldözőitekhez állottam. Sőt, az elmúlt években nem volt nálam dühödtőbb elenségeitek az egész városban, talán az egész birodalomban sem. Most lelkifurdalások kezdenek gyötörni s én nehezen bár, de elhatároztam, hogy visszatérek hozzátok... visszatérek hozzátok... visszatérek, ha úgy találok, hogy van vezeklés, mellyel ellenetek elkövetett bűneimet leróhatom. Halljad hát az életem történetét, halljad, mi minden terheli lelkemet...

S elmondta életét ifjuságától kezdve, elkezdte elősorolni a bosszantásokat, kínzásokat, izgatásokat, hajszásokat: mi mindent próbált Izrael ellen, mi mindennel gyötörte egykor hittestvéreit évek hosszú során át. A rabbi eleinte csak hallgatta tü-

relemmel, de azután, a mindig több és több aljaság hallatára kezdte elhagyni a békétűrés, végül pedig, mikor a bűnök és gonoszságok listájának csak nem akart vége szakadni, magánkiül izgalomban felragadta botját és rávált a renegátra:

— Elég, elég, te szerencsétlen, nem hallgatom tovább! Bűneidnek nincs orvossága, nem tudok vezeklést, mellyel mindezt leróhatnád! Látod ezt a botot a kezemben? Ahogyan ennek a botnak száraz fája soha többé ki nem virulhat, éppúgy nem virágozhat ki többé a te üdvöd sem Izraelben! Takarodj előlem!

— Rabbi — dadogta a megszegyenyült ember — félek, hogy haraggoddal és türelmellenséggeddel még szörnyűbb bűnökbe kergetsz... Könyörögve kérlek mindenre, ami szent előtted s előttem: ne engedd hasztalanul elmulni életemnek ezt a töredelmes percét, ne taszíts el magadtól!

De a rabbi, akin urrá lett az indulat és elkésredés, végig sem hallgatta, hanem kirohant a szobából s otthagya magára a hitelhagyottat.

Azon az éjszakán azonban különös álma volt a rabbinak. Ugy érezte, mintha hegy tetején állna s maga alatt sűrű sorokban ott látná Izrael egész táborát. S íme, vésszes jajgatás hallatszik odalentől, férfiak megtépi ruhájukat, nők és gyerme-

Csak a

GRAND HOTEL
LAFAYETTE - ben
lakjon Bucurestiben

Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 — Telefon 3-3410

akiket az egész világ üldöz, gyűlöl... de velük van az égi segítség. Négyszáz newyorki zsidó lány a legszebb „sport”-ot fogja üzni, országot megy nézni, egy épülő országot és lehetséges, hogy mind a négyszázan még harcos dolgozói, vagy az új generáció anyái is lesznek a megszentelt földön...

Husz millió font...

Sok ízben megirtuk már. Nem értjük az angolokat. Volna egy terület a hatalmas brit birodalomban, ahova nem kellene nekik pénz investálni, nem kellene katonát adni s mégis virulna és mégis volna sok-sok katonája. De mert ez túl egyszerű és talán nagyon is jó volna nekik is — nem akarják tudomásul venni.

Íme: A „Manchester Guardian” tekintélyes angol lap közli, hogy a palesztinai bankokban körülbelül 20 millió font betét fekszik. (Ez a mai nem hivatalos kurzus szerint 40 milliárd lei). A betétállomány növekedést mutat annak ellenére, hogy az utóbbi időben az arab zavargások befolyásolták az általános gazdasági helyzetet. 1937-ben még csak tizenhat és fél millió font volt a betétállomány, de újabb tökések érkezésével ez a pénz növekedett s ma már körülbelül 20 millió fontot kezelnek a bankok és szövetkezetek.

Ez a pénz nem sok kamatot hoz, ahogy az angol bankok óvatossági politikáját ismerjük, majdnem semmit. Ellenben, ha házat építenének vele Tel-Avivban, akkor rögtön 8—10 százalékos jövedelmezne, tekintettel a horribilis lakbérékre, amely a 160.000 lakosú városban egyre emelkedik a folyton növekvő bevándorlásra tekintettel. Mennyi vállalkozás volna itt és a tőke, amelyet investálnak a világ minden részéből az odajövő zsidók, egy hallatlanul viruló, életerős gazdasági élet megteremtője lehet. Nem kellene hozzá egyéb, mint biztonság. Csak annyi, hogy ál-

kek sirva kiáltoznak. Azután lassanként felhatol hozzá a hang, a jalkiáltás hangja: Ó jaj nekünk, elveszünk valamennyien, eljött a halál valamennyiünkért, megöl mindnyájunkat a Rabbi gyűlölete, mert ez a gyűlölet csak rontani tud, ellökni, kitzasztani és megátkozni, de gyógyítani, éltetni soha — ó jaj, Rabbiban nincs szeretet, nincs megbocsátás, mely az elbukott testvért felemelné, — ó jaj nekünk, ha vezéreinkben ekkora a vakság, ha ily kevéssé szeretik a bánkódó, a bűnbánó emberi lelket, — ó jaj, mert valóban vezéreink vétkei miatt vézünk el, — ó jaj nekünk, hogy ily botor emberek vezetnek, — ó jaj nekünk, hogy Rabbi bűnös ember s nem lakik benne az égi Irgalom szikrája! — És íme hirtelen, a messzeségből óriási hegycsucs emelkedett fel, tündöklő havasi fényben s megdördült egy irtózatos hang: Ezt tanítottam én Szináj hegyén?

... A rabbi verejtékezőve, elkinzottan, lihegve ébredt, magára kapta ruháit, vette botját s elrohant a templomba. Sevuósz reggele volt, a kinyilatkoztatásnak s az élel örökkévaló kivirágzásának, a halhatatlan Nyárnak ünnepe! Utközben úgy rémlett, hogy virágbaborult ösvényeken lépked, a templom maga is nyári virágdíszben köszöntötte s íme — ó égi csoda! — ahogyan botjára pillant: a bot korhadt fája is kivirágzott reszelő kezében s halvány indák, félénk virágok in-

litsák helyre a közbiztonságot Palesztinában, amely három év óta ingatag talajra épült. S ez kizárólag az angoloktól függ. Illetőleg a zsidóság erélyes fellépésétől is. De a cionisták lagymatagsága, a jisuv tétova áldemokráciája, a munkásság világmegváltásra törekvő beállítottsága nem elég ahhoz, hogy ez a 20 millió font kijöjjön a bankokból és trezorokból. Holott újabb százazreknek adhatnának kenyeret. Nem kellene egyéb: csak nyugalom. Ugy látszik ez drágább a fontnál is. És értékesebb is — főleg nekünk zsidóknak...

Eletsorsok tragédiája — dióhéjban

Ma, amikor egyes országok tragédiája is napihir lett és a zsidó közösség milliányi könnye valóban folyamárjává dagadhat, nincsen időnk egy-egy zsidó sors felett sokáig bánkódni, mert mindig jönnek újak és öregek, meg gyermekek sorsa megindítóbb: mint egyes fiatalok kettétört élete.

Elmondunk néhányat röviden. Diplomás orvosnő beszél:

— Olaszországban végeztem. Ott nem kapok kenyeret, mert az 1919 után odajött idegeneket kiutasítják. Nosztrifikáció nagyon nehéz, majdnem lehetetlen. Így tehát diétás konyhavezetést, vagy kozmetikát tanulok. Azután mehetek Afrikába, vagy Délamerikába. De az is kérdés — hogyan? Van kölcsönem is. A pádovai egyetemen ismerkedtünk meg. Völegényem is kész orvos. Most — szerencsére — katona. Majd meglátjuk, ha kijön, mihez kezd. Orvos nem igen lesz... Kettétört egzisztenciák. Akkor szakad életcéljuk fonala, amikor kezdődni kellett volna.

Egy másik: Kész orvos. Negyvenéves. Orvosi praxisa tönkrement. Előbb a főúccán lakott. Majd egy kis mellékúccába. Telefonját is leszerelték már. Néhány hete óráshölyvelő egy barátjánál, akivel együtt voltak a harctéren. Családjának épen csak enni van mit. Kivándorolni nem tud. Hova? Seholy sincs rokona, vagy barátja.

A harmadik: Fiatal ügyvéd. „Átképzés” alatt van. Hat hét múlva szófővizsgát tesz és autószerelést is tanul. Két hónappal ezelőtt fogalmam sem volt arról, hogy milyen autóalkatrészek vannak — mondja — komolyan készültem az ügyvédi hivatásra. Nem mesterségnek néztem az ügyvédséget, hanem hivatásnak. Ahogy mondani szokás, „remek jószág” akartam lenni. De hiába minden. Meg-

gadoztak rajta a reggeli szélben... Zokogva omlott le a templom küszöbére s a híveknek, akik rémülten siettek elébe, csak annyit mondott: hamar hívjátok ide Hiláriust, a reneget!

Már jött is sietve, fekete köpenyegben, lehajtott fejjel a hívek során át a rabbi felé. A rabbi pedig elébe ment, kinyújtotta kezét feléje és magához vonta:

— Bocsáss meg, Hilárius, hogy tegnap oly túrelmetlenül elűztelek. Nézd, égi jel szólalt meg érdekedben: botom kivirágzott és én érzem, hogy igazságtalan voltam irányodban, hogy kell lennie valaminek életedben, amit elhallgattál, ami melletted szól, ami méltóvá tesz a befogadásra. Beszélj!

— Igazad van, ó mester — felelt a megtérő. — Van egy emlékem még, melyet nem mondtam el életemből, de oly jelentéktelennek lükt s oly régen volt... De ma Sevuósz reggele van s eszembe jut az a régi-régi Sevuósz-ünnep is... Falun történt s ott akkor szokásban volt, hogy a zsidó község apraja-nagyja felvonul Sevuósz napján virágzó lombokkal és virágokkal. Husz vagy huszonöt romlott cimborámmal összebeszélünk, hogy botokkal, kövekkel felfegyverkezve rájuk lesünk s összetörjük, véresre verjük, kikergetjük, felper-

untam az ügyfél várását, az elfecsérelt délutánokat, nem akarok nyugdíjas szüleimre szorulni. Ezért szófővizsgát teszek. Inkább a standon állni és várni az utast, mint a klienst. Ott legalább készpénzzel fizetnek. „Társadalmi pozíció”? Hát erről igazán ne beszéljen zsidó! Melyik társadalomban szerezzünk pozíciókat? Amelyik nem vesz be?

Eletsorsok dióhéjban...

Finkelstein - Walach - Litvinov

Husz esztendeje irták az összes antiszemita és zsidóbarát lapok a „Times”-től a „Kisbürgözd és Vidék”-ig, hogy az a Litvinov — nem más, mint Finkelstein. Most kiderül, hogy ez is „álnév” volt, amelyet a volt külügyi népbiztos emigráns korában vett fel. Az igazi neve: Walach. És a Paris Soir színes tudósítást közöl arról, hogy mit is mond a letünt nagyur fivére, aki nem más, mint Jankel Walach rabbi Lodzban.

Reb Jankel-nek — ahogy a cikk írja — nagy „nekome”-ja van, hogy így utólrta a nevezis fivérét, ezt az istentelen külügyért. Azt mondta a jámbor és hithű testvér, hogy most már bizonyára új életet fog kezdeni Litvinov. Ő már korábban levelet irt neki „ebben az ügyben”, de nem is válaszolt. És amikor három évvel ezelőtt Varsóban járt a 170 milliós világhatalomnak reprezentánsa, akkor néhány percig beszélgetett rabbi fivérével Varsóban, mikor éppen Genfből jött. Litvinov cigarettát adott Reb Jankelnek, míg ő szemrehányásokkal illette. Azt mondotta neki, hogy megfélekedezett arról, hogy van Isten az Égben. — De szegény Litvinov egész bolond volt — meséli Reb Jankel. — Azt merte mondani, hogy én semmihez sem értek. Azután elutazott.

Igazi zsidó jelenet lehetett. De mi mégsem hisszük el. A Paris Soir tudósítója nagyon érdekesen kiagyaltta ezt a „színes” történetet, de kevés benne a valószínűség. Mert egy „zsidó rabbi”-nak, mint Reb Jankel, van annyi esze, hogy ne mondjon morálprédikációt annak a fivérnek, aki épen egy szalonkocsiból száll ki, mint külügyminiszter, hogy néhány percig beszéljen vele. Lehetséges, hogy mondotta neki, adjon az Ur neked erőt, hogy feladatokat teljesíthess. Litvinov is van annyira „litvák”, hogy nem „e por cigarettá”-el alázza meg zsidó tudományokban jártas fivérét.

Csak egyet hiszünk el. Ha ez a Reb Jankel valóban olyan jámbor ember, örvend annak, hogy már nem olyan exponált ember

zseljük az egész zsidó községet ezen a napon, Sevuósz ünnepén. Már lesbe is álltunk valamennyien a szük kis utca torkolatánál, ahol meg kellett jelennie a felvonuló zsidó községnek s azok már jöttek is, legelől két gyönyörű szőke fücska virágzó ágakat lengetve... S ahogy őket láttam, elszorult a torkom, oly gyönyörű, ártatlan gyermekek voltak... s abban a pillanatban, ahogyan huszonöt cimborámmal megmarkolta köveit, ütésre emelte botját és a gyermekekre rohant, én az utolsó pillanatban elébük vettem magam s az ütések meg a kövek az én fejemet érték... akkor ott összeesem, a társaim megzavarodtak és megrémültek és a pogrom elmaradt... Ez az egész, többet vagy egyebet nem is mondhatok. Jól tudom, ez nagyon kevés, de lásd, oly nagyon vágyom a jobb és igazabb életre és úgy szeretném, ha befogadnátok...

A rabbi azonban könnyes szemekkel ölelte át a megtérőt és így szólt:

— Fiam, az Ur elégnék tartja ezt az egy jócskekedet arra, hogy bocsánattal forduljon feléd s Izrael táborába visszafogadjon. Az Ő szeretele minden bűnbánatra, minden megtérésre kiterjed, Ő az elbukottaktól sem tagadja meg soha a reményt és az irgalmat. Jöjj, Hilárius, Izrael visszafogad s az Ur örök reménysége bátorít a megtérés utján.

És a község elkezdte Sevuósz reggeli imáját...

Reb Joszef, vagy Mordche, ahogy otthon a szülői házból hívták Litvinovot. Az is igaz, hogy amilyen bizonyos az, hogy Litvinov nem megy vissza Lodzba, vagy máshova rabbinak, olyan biztos, hogy egyhamar nem lesz egy zsidó orosz külügyi népbiztos.

Litvinov történelmet csinált. Ahogy tudunk még néhány zsidó zseniről, aki szintén hasonlót művelt. Mert a sors utjai kiszámíthatatlanok és talán neki is küldetése volt, amelyet most már befejezett. Talán jobb is így. Mert minek egy zsidónak akkora felelősséget vállalni? Valószínűleg a lodzi Reb Jankel is így gondolta. Az a Reb Jankel, aki édes testvére a volt külügyminiszternek. Bizonyára mindketten éleseszűek s ahogy egy életrajzban írják, azért is lett Walachból Litvinov, mert „litvák” volt, egyike azoknak a rendkívül éleseszű litván zsidóknak, akiknek aya élesen vág, mint a beretva, akár a Downing Street adott fel a „harber Rambam”-ot, akár a lodzi főrabbi. Legfeljebb a legutóbbi kérdésre nem tudott „enferolni” és ezért — megbukott.

Házasság telefonon

Egy munkácsi zsidó lány ment férjhez telefoni uton egy Chikagóban élő zsidó fiatalemberhez, aki néhány évvel ezelőtt vándorolt ki az Egyesült-Államokba. Lebovits Benjámint ügyes ember, mert megszerezte az amerikai állampolgárságot, amely a „mai világban” többet ér, mint — egy zsák szerelem. Illetőleg, ha már meg van az is, akkor mégis bírányzik egy asszony, ahogy hiányzott Adám ősapánknak is és ezt tőle időtlen-idők óta örököljük. Eszébe jutott, hogy bizony ott hagyta ő Weisz Hermina helyes kis munkácsi lányt és most már módja volna feleségül venni. De ma mindenféle komplikációk vannak és menyasszony ide, menyasszony oda, — illetoleg „oda” nem tudott jutni. De miért lett élelmes egy munkácsi zsidó? Képzeld el: Munkács plussz Chikagó! A zárt bevándorlási kvóta miatt telefonon vette feleségül Herminát és a bevándorlási engedély kiadásának semmi sem állott többé útjába. A telefonházasságot az amerikai konzulátuson bonnyolították le. Az esketést az illetékes chikagói kerületi bíró végezte.

Ő tette fel a kérdést telefonon: Weisz Hermina munkácsi leányzónak: hajlandó-e férjhez menni Lebovics Benjámint chikagói lakoshoz?

Nem tartott egy percig sem és jött a válasz: a boldogító igen. Nem tartott sokáig az egész aktus; összesen három percig. És nem is került sokba. Harminc dollárba. Azaz több, mint tizezer lejbe. De bizonyára egy ilyen „igen” megérte a költséget. Ha majd a fiatal asszony Chikagóba lesz, „lespórolja” majd a háztartási pénzből. Ha majd egy drága ruha kell az új asszonynak, talán revansot vesz majd a fiatal Benjámint és „nem”-et fog mondani. Egy kábelentuli igenért egy személyes nem-et! Akkor kvittek lesznek...

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!

— ALKALAY FŐRABBI KIHALLGATÁSA PÁL REGENSHERCEGNÉL. Pál jugoszláv régensherceg kihallgatáson fogadta Alkalay jugoszláviai országos főrabbit, akivel hosszabb megbeszélést folytatott az ország zsidóságának kérdéseiről. A főrabbi ismertette Pál herceg előtt a zsidóság problémáit és sérelmeit, továbbá az ország hitközségeinek Belgrádban megtartott konferenciáján hozott határozatokat.

Ahol két ortodox hitközség működik

GALÁNTA

Hogyan él, küzdök, fejlődik egy több száz éves vallásos zsidó közület

Írta: Wasserstrom Sándor

Galánta. Érdekesen cseng ez a szó mindenfelé, ahol zsidók laknak s visszaemlékeznek a régi impériumra. Visszaemlékeznek sok száz zsidó családnál azért is, mert hiszen világszerte híresek voltak a galántai esküvők. Még ismert város azért is, mert régóta híres jesiva is működött itt. Sőt működik ma is, minden baj és nehézség dacára. Több mint 200 fiatal talmudista buvárkodik itt ma is a szent Tanban és ha végigmegyünk zsákutcáin, az ismert dallam hallatszik ki a nyitott ablakon. Megnéztem híres béth-hamidrását, világhírű lakodalmi házának helyiségeit, ahová a világ minden részéből jöttek a fiatal párok menyegzőjük megtartására. Sajnos, betört ablakok fogadják ma ott az érkező vendégeket és nem állhatnak hivatásuk rendelkezésére...

Régi vágyam ment teljesedésbe, amikor „találkoztam” Galántával. Ha már nem jártam erre felé fiatalkoromban, mint jesiva-hallgató, hát megnéztem most, talán többet is tudok látni és amit láttam, szívesen közlöm olvasóinkkal. Elvégre Galánta zsidósága 210 éves multa tekinthet vissza, (pontos történelmi adatok szerint), de bizonyára még régebben laktak erre felé zsidók. Galánta cseh-szlovák impérium alatt volt 20 évig és nemrég került vissza Magyarországhoz. Arról is nevezetes, hogy bár csak 1000 lélekből áll a zsidó község, mégis két ortodox hitközség működik ottan, ami mondhatni, azon a vidéken „páratlan” a maga nemében. Majd megtudjuk, hogy miért alakult itt két hitközség, s mindkettő a legszigoribban ortodox. Két fő-rabbija is van, *Seidl, Solem-Dov Oser* és *Buchsbaum Jósua* főrabbi.

Először megnéztem a templomot. A régít, amely maga is 180 éves. Mincha előtt volt és Seidl főrabbi épen a próféták egyik szakaszát ismertette a hivekkel. Három lépcsőn kell lemenni, s ez a Seidl-féle hitközség. *Ez a templom 1759-ben épült és már 1799-ben „érev” is volt már itt, amelyet 4 forint 30 krajcárért kaptak koncesszióképen. Olyan érdekes ennek a kis községnek a története is, hogy érdemes vele részletesebben foglalkozni. Lássuk ezt a kis történelmi visszapillantást a kronologikus sorrend szerint.*

A LEGRÉGIBB NYOMOK...

1729-ben gróf Esterházy Ferenc örökbérbe adott a galántai zsidóknak egy szobát imaháznak. Az Esterházyak különben sok ízben toleránsak voltak a zsidókkal szemben, hiszen az 1670. évi bécsi kiűzetés után az ő birtokán alapították meg a nemrégiben oly tragikus sorsot ért „hétközséget” is. Valószínűleg a grófi család galántai birtokán is abban az időben telepedhettek le. *A régi temető egyik sírkövén az 5475. évszám olvasható, amiből következik, hogy 1715-ben már temetőjük is volt és az 1729-es szerződés már egy meglévő állapotnak írásba foglalása volt. A grófi család megoltalmazta a galántai zsidókat, csak hogy ezeknek adót kellett fizetni, amit szívesen is tettek. A XVII-ik század közepétől kezdve száz esztendeig súlyosan nehezedett erre a zsidóságra a Mária Terézia királyné által rájuk rótt „türelmi adó.” Érdekes galántai dokumentum az az 1755-ből származó, amelyből kitűnik, hogy 35 forintot kellett fizetni a püspöknek, mert birtokán volt a templom és a temető, 50 arany járt a plébánosnak, viszont a rabbi fizetése 10 forint volt. Azonkívül Má-*

ria Terézia császárnő 20.000 reńis forintot vetett ki a magyarországi zsidóságra, amelyből 125-öt kellett fizetni Galánta zsidóinak. Mind ezért elhatározták, hogy fejenként 2 forint 30 krajcárt kell fizessenek, mert annyira terhelte őket a sok adó.

GALÁNTA, MINT KERESKEDELMI HELY ÉS HÍRES RABBIK SZÉKHELYE.

A XVIII-ik század közepén élénk kereskedelmi hely lett Galánta, a tagok száma emelkedett és rabbi is választottak. *Rabbi Jicchok Wolf Zwi Dukesz* személyében. Ez a rabbi már 1758-ban ott működött. Addig a szeredi rabbi gyakorolta a felügyeletet. Bizonyos jogai fennmaradnak, mert 1776-ban még három forint és 6 krajcárt fizettek neki egy évre. 1763-ban a Szentegylet jegyzőkönyvében szerepel *Rabbi Mair Horovitz*. 1772-ben *Rabbi Osér Spira* szerepel egy jegyzőkönyvön, őt követte a boskovitzi születésű *Joél Gottlieb* rabbi, aki ezért *Rabbi Joél Boskovits* nevet is viselte.

Rabbi Joel Gottlieb után következett *Léb Tauber* rabbi. Az új főrabbi kiváló tanítványa volt *Reb Zorech Eidlitznek*, a hirneves prágai dájonnak, akinek éles elméjéről és csodálatos tudásáról tanuskodik több műve. Viszont *Eidlitz* kedvelt tanítványa volt *Rabbi Jajnoszon Eibenschütznek*, a nagy prágai főrabbinak. Amikor Prágából való távozása után megválasztották a *Najdo Bijehüde* híres szerzőjét, nem akarta elfogadni a meghívást csak akkor, ha *R. Zorách Eidlitz* is aláírja a rabbi levelet. Fiatal tanítványának, *Lébn* képességeiről mesterének igen jó véleménye volt. Hirneve folyton nőtt és a *Teltsch* városában lakó *R. Slajmaj Rubinstein* hozzáadta leányát, azóta nevezték *Teltschnek*. Első működési helye *Stomfa* volt. 1795-ban már Galántán működött. Sok helyre hívták, de mindig Galántán maradt. A *Chaszam Szófer* is nagy tiszteletben részesítette. Igen sok legenda eset maradt fenn utána. Így érdekes, hogy amikor egy asszony azt kérte tőle, hogy valamilyen ügyben döntsön és ő azt mondotta, hogy „*tréfo*”, akkor az asszony azt válaszolta, hogy elődje másképpen döntött. Erre a rabbi a következőket mondotta: *Menjen elődömhöz és kérdezze meg tőle.*

Az asszony nemsokára meghalt. A rabbi nagy hatással volt az eset ugyannyira, hogy halálzási évfordulóján mindég böjtölt. Nagyon jellegzetes volt, amint az Adar 7-ét ünnepelték.

1800-ban a napoleoni hadjárat alatt alig lehetett eszrogot kapni, úgy felszökött az ára. Jellemző, hogy *Szered, Galánta és környéke csak egy eszrogot vásárolhatott. Előbb Szered* mondta rá az áldást, onnan küldték Galántára. 1799-ben 16 pontból álló hitközségi szabályzat maradt, amely mindenre intézkedett. Még arra is vonatkoztak a paragrafusok, hogy miképpen kell bánni azzal a renitens taggal, aki rendetlenkedik a templomban. Egyik pont meg arról intézkedik, hogy ha a hitközség egy szegény embert küld valakihez, étkezési utalványt ad ki. Ha az illető azt nem akarja elfogadni, akkor viselni kell minden költséget és ha még tovább renitenskedik, kizárják minden hitközségi jogból, megiszteltetés alól és vallási funkcióból mindaddig, amíg nem engedelmeskedik. A szabályzat kiemeli azt is, hogy *semmiféle uji-*

Vitán felül áll

hogymárisoknál
legfontosabb a
védjegy:

Palma

tást nem szabad behozni a községi életbe. — 1808-ban a hitközség kénytelen megvásárolni az eddigi imahelyiséget és ezért a gabelladijakat lényegesen felemeli. Érdekes rendelkezés, hogy senkisémet költözhet olyan lakásba egy évig, amelyben előzőleg zsidó lakott. Így védekezik az akkori zsidóság a „kistájgerolás” ellen. 1810-ben azt határozza a hitközség, hogy aki ezt megteszi, „chérem” alá kerül, elveszti hitközségi tagsági jogosultságát még akkor is, ha a kilakoltatott fél utólag megbocsájtott is neki. 1814-ben a rabbinak 118 forint fizetése volt és külön 20 forint lakbérre. Ez elég tekintélyes fizetés volt az akkori időkhez viszonyítva. *Reb Léb Teltsch* 1829-ben halt meg 80 éves korában egy szerencsétlenség következtében. Híveivel állott lakása előtt, amikor arra ment egy csorda és az egyik bika felöklelte szarvával. Nagy fájdalmi voltak és rövidesen meghalt. Azt kérte, hogy ne állítsanak olyan sírkövet, amely teli van dicséretével, hanem egyszerű kővel jelöljék meg sírját.

RABBI HILLEL KOLOMÉER

Teltsch rabbi halála után öt év múlva választják meg utódát, *Rabbi Jicchok Léb Wollnert*. Tizenöt évig működött. A múlt század harmincas éveiben költözött oda *Rabbi Hillél Lichtenstein*, aki szívesen látta a tehetős és vallásos ember ottani működését, amely öt évig tartott. Az ő idejében történt a következő eset: *Wollner* főrabbi igen hosszú drócsokat szokott mondani és az volt a kedvenc szavajárása, hogy „*az igazság azonban az...*” A hitközségnek volt egy nagyon erős szakos elnöke és ez egy ilyen drócsó alkalmával azt kiáltotta az előadó rabbi felé: „*Élég lesz ebből a sok igazságból!*” Nagyon kínos benyomást keltett a jelenet, de senkisémet mert ellene szólni, mert az elnökről köztudomású volt, hogy nagy összeköttetései vannak a hatóságokkal. A jelenlevő fiatal *Rabbi Hillél* azonban nem törődött ezzel, hanem a nagy nyilvánosság előtt megbélyegezte ezt a sértő eljárást, mire az elnök feljelentette az Isten-tisztelet megzavarásáért. A tárgyaláson *R. Hillél* nem tagadta a tényállást, de kérdést intézett a bíróhoz:

— *Tessék elképzelni —* mondotta — *hogymárisoknál legfontosabb a védjegy: —* *hogy bíró ur a templomban ájtatoskodik, hallgatja lelkipásztorának szentbeszédét és valaki me-részkedik megzavarni a papot, mit méltóztatna vele tenni?*

A bíró azt mondta:

— *Én bizony korbáccsal kiverném az illetőt!*

— *Már pedig —* felelte *R. Hillél — az elnök cselekedte ezt, megsértette a rabbi, aki nek tiszteletéért én kiálltam.*

— *Ha nem lennék tekintettel korodra — fordult a bíró az elnök felé — akkor bizony rád méretnék huszonötöt, hogy ilyesmit merészeltél megtenni...*

R. Hillél később *Szikszón, Margittán,* majd *Kolozsváron* és végül *Kolomeában* működött. Innen nyerte nevét: *R. Hillél Koloméer.*

1850-ben megüresedett rabbiszék betöltésére meghívták *Reb Menachem Deutchot*, aki a vágújhelyi dájon állást cserélte fel a galántai rabbisággal. A községben viszályko-

dás támadt és négy év után elhagyta Galántát. 1857-ben a vizályok elültével a szerdahelyi *Reb Aron Paskoszt* választották meg. Nagy és tudományos vitát folytatott *Rabbi Juda Aszoddal*, *Kszaf Szoferrel*, továbbá *Saul Nathansohn* híres lemergi rabbi. Rendkívül jótékony ember volt, tizenhét évig működött. Nevéhez fűződik a galántai Sasz-chevra megalapítása.

1872-ben a nagy tudóst, kiváló szónokot és héber író: *Rabbi Simon Friedmann* választották meg. Írásai még ma is kéziratban vannak. 1890-ben hunyt el és akkor következett be az esemény, amely páratlan a magyarországi zsidóság történetében.

KÉT ORTODOX HITKÖZSÉG

Nem tudom, hogy egy híres, de mégsem nagy hitközségnek története elég érdekfeszítő-e a közönség egy részének. De el kell mondanom ezt, mert ami ezután következik, az páratlan a magyarországi zsidóság történetében. Az elhunyt főrabbi vejét, *Feldman Mózes* rabbit akarta egy párt a rabbiszékbe ültetni. De a hitközség zöme azzal érvelt, hogy a régi statutum szerint nem lehet a hitközségben alkalmazott, akinek ugyanott rokonsága van. Megindult a nagy vita arról, hogy vajon a rabbi is ebbe a kategóriába tartozik? Egy döntés szerint — igen. A szenvedélyek magasra csaptak, éveken keresztül a hatóságokat is foglalkoztatták.

A békét nem lehetett másképpen helyreállítani, minthogy megengedték, hogy két ortodox hitközség működjön, ami unikum volt. (Később már Erdélyben is akadt ilyen hely, az utóbbi évtizedekben). Az anyahitközség neve: I. galántai ortodox hitközség, a kivált hitközség pedig: II. galántai ortodox hitközség. Külön templomuk és rituális fürdőjük volt, csupán Talmud Tórájuk, az anyakönyv, az iskola és a Chevra Kadisa közös. A szakadás megmaradt akkor is, amikor *Feldman Mózes* rabbi elfogadta a pesti Rombach-utcai templom meghívását. Az anyahitközség megválasztotta a jámboréletű, békeszerető, tudós *Reb Binjamin Seidlt*, akinek fia *Reb Solem Dov Oser*, a mosani főrabbi.

A második ortodox hitközség főrabbija 1859-ben *Reb Jozsef Zwi Duschinsky* lett, aki az egész ortodox világban híressé tette jezsivája által Galántát. Legendákat beszéltek békeszeretetről. Adar 7-iki beszédei négy órán át tartottak és messzi földről jöttek meghallgatni. 1921-ben lett Huszt főrabbija, majd 1935-ben elfogadta a szentföldi ortodoxia meghívását, *Reb Chain Sonnenfeld* utódként működik azóta is. Utóda a galántai rabbiszékben a pápai születésű *Buxbaum Jozsua* nagymagyarai főrabbi lett, aki a hunfali caddik kedves tanítványa volt. Jelenleg is a felvidék egyik legjobb és legismertebb jezsiváját tartja fenn.

Ez a kétszáz éves története röviden egy vallásosságáról ismert régi hitközségnek.

Motzen Béla:

Sevuoth, mint a zsidó „világhatalom” hírnöke

Isten népének hatalmat ad
Isten megáldja népét békével.

(Zsolt. 29).

Ha a zsidóság mai társadalmi és politikai helyzetére gondolunk, úgy különösen hangzónak tűnik fel a költőkirály fenti verse. Hol van Izrael hatalma, ereje, amit a zsoltáros megénekelt? Mi vagyunk a föld legüldözöttebb és leglenézettebb népe. Mi hát a hatalom, amelyet Isten nekünk ajándékozott?

Ha a német propaganda minisztériumot, vagy más ellenségünket fogják megkérdezni, ezek igenlő választ fognak adni. Szerintük a zsidóság világhatalomra törekszik. A zsidók meghódítanak mindenkit és mindent. A zsidó szellem befolyása után igazodik a világ, a föld minden értékes terméke és a kontinensek kincsei mind a zsidóság ölébe hull.

Ezek a gyűlölettel telt megállapítások nem egyebek, mint az expanzív germánizmus tudatos rágalmai s ezt felesleges az igazságosan gondolkodó és józan ítélőképességű embernek megmagyarázni. Tény, hogy a földkerekség évszázadok óta számban legkisebb és legmeghajszoltabb népét ilyen rágalommal akarják a nemzetek társadalmából izolálni s ez mindenestre gondolkodásra kell készítsen bennünket.

Kérdezzük csak meg önmagunkat, hogy ezeknek az állításoknak nincs-e valami történelmi alapjuk, nem-e vezethetők vissza bizonyos kulturhistóriai okokra?

Egy midrási legenda, melynek a fenti zsoltárvers a kiindulópontja, kielégítő választ látszik adni a fenti kérdésre. Midőn Isten Szináj hegyén kinyilatkozott — így meséli a midrási hagyomány — megrázködött a föld, megregették a hegyek, tengerek kicsaptak medrükéből. Sevuoth, a kinyilatkoztatás napja a pogányok szemében az apokalipszis, az utolsó végítélet napjának tünt. S mikor a pogány népek végveszélyt sejtve jóslásért prófétájukhoz, Bileámhoz fordultak, az felismerve a nap jelentőségét, azt válaszolta a megriadtak táborának, hogy ez nem a pusztulás morajlása, ez nem a végítélet döbbenéinek hangja, hanem ebben az órában adja az Ur Izraelnek az egész világot átfogó törvényét, mert e percben „Isten népének hatalmat ad”.

Ki hitte volna, hogy a midrás meséje az évezredek folyamán valósággá válik. Mert hiszen rendíthetetlen igazságot regél a midrás. Istentől nekünk ajándékozott hatalom alatt nem a test és nem az anyag profán ereje értendő, hanem a szellem nagysága és a sziv ereje az, amelyet, mint hatalmat énekel meg Dávid. Sevuoth ünnepe, melyet mi a tanadás napjaként ünnepelünk: az igaz vallás születésnapja, az Egyistenben való hitnek végtelen energiaforrása.

Az emberiséget mozgató erők közül az Egyisten hite bizonyult napjainkig, a világtörténelem naplóján keresztül a legnagyobb hatalomnak és mi, Izrael fiai, akik leghamarabb lettünk a gondolat hordozói, azért jelentünk „hatalmat” és „erőt” gyűlölködőink szemében, mert a zsidóság legkisebb hitvallójában is van egy parányi részecske abból a lenyűgöző erkölcsi erőből, és a Tanak magasztos hatalmából, amely Szináj hegyén hangzott el.

Ez az erkölcsi erő volt az, amely ledöntötte az ókor kolosszusait, amely előtt meghajolt Assur és Babylon, amely Róma világhatalmát kétvállra fektette és amely össze-

zuzta a pogány Hellas olimpuszi világszemléletét. A szináj szózat volt az az ellenállhatatlan hatalom, amely a hazug társadalmakat a feledés homályába süllyesztette. Ez az a nagy igazság, amely a hamis vádaskodások és nemtelen rágalmakban tudat alatt kifejezésre jut, a tanítványnak fogatekossági érzése, a Mindenwertigkeitsgefühl a Mesterrel, a Tan legrégebbi hirdetőjével szemben.

És ha ma újra remeg a föld, népeknek földrajzi és társadalmi forradalmi, a világbereendezéseket megindító szociális kérdése, nemzetiségi harca és faji kérdések megsemmisíteni látszanak Szináj igaz hitvallóinak szétszórt nemzetét; csüggedjünk-e? Nem fog-e az új vérözön bennünket véglegesen elsepenni? Nem! Mert Szináj tana legyőzhetetlen, mert csak Góliátnak nyers ereje az, amely ideig-óráig tultesz rajtunk, de a végső győzelem a szellem erejéé lesz, mert „Isten népének hatalmat ad”, a Tan erejét adta...

A Midrás meséje tovább is fűződik. A pogány népek csak akkor nyugodtak meg abba, hogy Izrael kapta a hatalmat jelentő tant, amikor megtudták, hogy ez a hatalom, nem a kard, nem az erőszak, nem a vér; hanem a béke hatalma lesz. „Isten népének hatalmat ad, Isten megáldja népét békével”.

Itt tér el Izrael hatalmának természetétől más népek hatalmának sajátosságaitól. Izrael erkölcsi hatalmát, szent tanának erejét csak a béke impériumában juttatja érvényre. Így jutott Izrael ellentétbe azokkal a népekkel, akik vallási és erkölcsi felfogásukat karddal és vassal terjesztették, akik azonban a történelem folyamán feledésbe is merültek.

Né keserítsen el bennünket az a szomorú tény, hogy ma harcol dulkan körülöttünk, mert a tömegek moraja, egyes népek gyűlölete, a népbolondítók uszításai és a visszaesés a látszólag legyőzhetetlen pogányságba, az nem egyéb, mint a midrásbeli népek megriadt összefutása Bileám elé. A kilobbanó-félben levő lángnak utolsó fellobbanása, erjedés ez, amelynek meg kell előznie a leülepedést.

H. G. Wells az „Emberiség története” című művét a biztos reményhirdetéssel fejezi be, hogy előbb-utóbb az összememberiség testvéresülése be fog következni és az a heveség amellyel korunkban a túlzó nacionalizmus lábra kapott, csak azt látszik bizonyítani, hogy ez már ennek a kornak az utolsó erőfeszítése. El kell tűnnie ennek a kornak, hogy helyet adjon a másoknak, a Sevuoth szellemiségén, a Szináj erkölcsi ígéinek követésében kialakuló kornak, amely megvalósítja a prófétai mondást: Fegyvereikből kapákat, dárdaikból metszőkéseket fognak csinálni. nép népre nem emel többé kardot és nem tanulja a hadakozást. A szináj béke kinyilatkoztatása minden érző ember szívébe utat fog találni és mindenkit meg fog győzni.

Mi zsidók pedig érezzük magunkat büszkének, hogy mi adjuk a világnak azt a hatalmat, amelyet a béke gondolatának hívnak és ezzel a tudattal mondjuk és hirdetjük: „Isten hatalmat ad népének, Isten megáldja népét békével”.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5.43.05.

Megszabadulhat
a ruhájárárhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“

PETROL
szappant
használ.

Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.

Kapható minden
szaküzletben

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Szivan 1, május 19. Ros-Chódes.

Szombat: Szivan 2, május 20. פֶּרֶק 6

Heti szidra: במדבר

Heti haftora: וְהָיָה מִסְפָּר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.35

gyertyagyújtás 7.57

Istentisztelet kezdete 8.05

Szombat befejezése 9.03

Kedd: Szivan 5, május 23. עֶרֶב שְׁבוּעוֹת

Szerda: Szivan 6, május 24. א' דְּשִׁבּוּעוֹת

Csülörtök: Szivan 7, május 25. ב' דְּשִׁבּוּעוֹת

Mazkir מִזְכִּיר

Péntek: Szivan 8, május 26.

Szombat: Szivan 9, május 27. פֶּרֶק 1

Heti szidra: נשא

Heti haftora: וְהָיָה אִישׁ אֶחָד

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.45

gyertyagyújtás 8.07

Istentisztelet kezdete 8.15

Szombat befejezése 9.13

A Tóra ünnepe

Mint annyiszor a zsidó történelem folyamán, könnyezve számláltuk ebben az évben is a tavaszi szefirah napokat. Izgalmas várakozásban, a háború és béke mesgyéjén számláltuk a napokat és heteket és számláljuk már három éve az erecsisraeli halottakat és sebesülteket és számláltuk vérző szívvvel az újabb menekültek tizezeit, a kifosztottak légóját, a zsidó könnyek óceánjának cseppmillióit.

A szefirah napok számlálása véget ér, a szináj kinyilatkoztatás napja közeledik, de vajjon ezeknek a szefirah napoknak mérlege fog-e új utakat mutatni Szináj felé? ...

Az utóbbi hónapok történései megmutatták az egész világnak, hogy akik Izraelt ártatlanul üldözik, azok az egész emberiség békéjét fenyegetik. S mindinkább kiderül, hogy az emberiség sem lehet boldog mindaddig, amíg a háborúk Damokles kardja ott lebeg az egész emberiség feje fölött. De míg a népek millióit ez a gond bántja, a zsidóság retentő tragédiája az, hogy neki még területe sincsen, ahol alaposan kiserhatná magát. A „racionálisan” gondolkozók is értetlenül kell álljanak a tragédia mellett, amely az utóbbi 6-7 évben a zsidóságot érte. Ennyire elhagyatott nép fátuma felett kell legyen egy földöntúli isteni védelem, amely mindezek után nem engedi elpusztulni, sőt utat mutat számára, a mindig megújuló Szináj felé.

A Szináj! Az egész zsidó lét szimboluma és determinációja. Izrael olyan egyedülálló történelmi jelenség, mint amilyen egyetlen a Tóra, amilyen az az elszakíthatatlan frigy, amely őket egymással összeköti.

A seuotról egyetlen szóval sem emlékezik meg az Irott Tan. Semmi szimbolumot sem repdelt megünneplésére. Pészachnak van a mációja, szukkotnak a sátor és roshasono-

nak a sófár. Ennek az ünnepnek létét a szóbeli tanak köszönhetjük, mint ahogy a talmudikus irodalomnak és azok megteremtőinek és művelőinek köszönhetjük, hogy a Tan fenn is maradt évezredek vérzivatarai dacára is. Ennek terjesztője nem a papság volt, vagy a tanítók. Az egész nép terjesztette, mert az irás szerint: heemidü talmidim harbé, szerezetek sok tanítványt. Ez a hagyományok elsője és legfontosabbja. A törvényismeretnek nem volt semmiféle anyagi előnye, a l'art pour l'art tanuláshoz és tanításhoz mintaképe lehet és ezt a példát épen mi zsidók — az anyagiak — szolgáltattuk az emberiségnek. De ahogy sokmindent, úgy ezt sem tanulták el tőlünk. A Tannak legkiválóbb terjesztői elsője voltak az önfeláldozásban is, akik életükkel és vérükkel bizonyították a tan isteni eredetét és igazságát. A Tóra a zsidó nép lét-fenntartójának bizonyult, több mint három évezreden át. Kárpótlást akar nyújtani és nyújtott is három évezrednél régebbi idő óta. Kárpótlást nyújtott sokmindenért, ami egyébként az életet „széppé” teheti. De mik a földi örömeik ahhoz képest, amit nyújtott szellemi világosságban, erkölcsi tisztaságban, példátlan jótékonyági hajlamban.

A három történelmi ünnepet, amelyek a kivonulásnak, a szináj kinyilatkoztatásnak és a pusztai vándorlásnak állítottak emléket, vándor, vagy zarándok ünnepnek nevezik s ezen az ünnepen jámbor zarándokok vonultak Jeruzsálem felé. Ma is vándorol a zsidó nép nagyrésze, csakhogy — sajnos — nem a Szentföldre, mert Cerberusok állanak útjukba, akik nem engedik. A zsidó nép nem térhet még vissza az ősi földre, kénytelen ezért a négy világtájon keresztül vándorolni, de legalább lelkünk és gyermekeink lelke ne váljék hontalanná. S amíg ez a nagy összegyűjtés nem következik be, addig magunkban is hordanunk kell a zsidó lét egyik legfőbb szimbolumát: a Tórát. Vándorlásnak köszönhetjük a babyloni talmudot, a vándorlások alatt létesült a kasztíliai bölseleti és költészeti iskola és a lengyel és rabbinikus irodalom monumentális épülete. Ahol a Tan van, ott zsidó „otthon” is van, de ez nem az igazi, mert ez csakis Erec Jisrael lehet.

Ha visszatérne az egész zsidóság az ősi tanhoz, ha megtennék kötelességünket maradtaklanul szerencsétlen testvéreinkkel szemben, akkor remélhetjük azt is, hogy nemskára újra „zarándokünnep” lesz a Sevuosz, hogy végre felépüljön Cion. Isten akaratából, mielőbb, még napjainkban!

Dr. Feldmann Sámuel, főrabbi.

— LAPUNK legközelebbi száma a közbeeső ünnep miatt június 2-án jelenik meg.

— JABOTINSKIT KIHALLGATÁSON FOGADTA A LITVÁN KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK. A Kaunasban tartózkodó Vladimir Jabotinskit, az új Cionista Szervezet elnökét kihallgatáson fogadta Smetona litván köztársasági elnök. Hir szerint az egy óránál hosszabb ideig tartó kihallgatáson Jabotinski az általános politikai helyzetet és a zsidóság állásfoglalását tárgyalta meg a köztársasági elnökkel. Ezután Jabotinski Cernius tábornok miniszterelnöknél jelent meg kihallgatáson, akivel megbeszélte a zsidó nemzeti mozgalom jövőbeni feladatait Kelet-Európában.

— 150 EZER CSEH ALATTVALÓ ELVESZTETTE ÁLLAMPOLGÁRSÁGÁT. Az United Press jelenti Prágából: Május elsején 150 ezer cseh alattvaló veszítette el állampolgárságát. Legnagyobb részük zsidó. A szudetavidék lecsatolása után elrendelték az 1918 november óta eszközölt honosítások felülvizsgálását. Tízezer egyén jelentkezett irataival felülvizsgálásra, míg összesen 160 ezer egyént szólítottak fel, hogy mutassák be irataikat május elsejéig. Ennek következtében 150 ezer polgár május elsejével automatikusan elvesztette állampolgárságát.

Négy évig szenvedtem állandóan a legkínzóbb gyomorfájdalmaktól

Const. D. P. Neagu, Chiojd jud. Buzău, f. évi április 7-én a következő levelet küldi nekünk:

„Tisztelettel hozom sz. tudomására, hogy 4 éven keresztül szenvedtem állandóan a legkínzóbb gyomorbaiban, míg cca. 2 hete — hála a lapokban közölt értesítéseiknek — informálódtam az Önök Gastro-D. gyógyszere felől, melyet megvásárolva, kijelenthetem, hogy rövid használat után nálam olyan szinte hihetetlen eredmény mutatkozott, hogy eddig borzalmas fájdalmaimat teljesen lecsendesítette, miért kérem fogadják legőszintébb köszönetemet. Sziveskedjenek nagyszerűen bevált gyógyszerükből még egy üveget utánvétellel küldeni, hogy a kurát folytathassam.”

Mit lehet fenti, mindenki részére rendelkezésre álló őszinte sorokhoz még hozzáfűznünk?

Gastro-D. kapható gyógyszertárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszertárában, București, Calea Victoriei 124.

— HAZASSÁG. — Erdély ismert zsidó vezető egyéniségének, Csengeri Mayer Sándor szatmári földbirtokosnak bájos leánya Éva és Adler Pál gombospusztai (Magyarország, Abauj-Tornamégye) földbirtokos f. hó 7-én tartották esküvőjüket a budapesti Kazinczy-uccai orth. nagy zsinagógában. Az esküvő után az előkelő vendégeket pazar eleganciával szervizolt diner várta az Andráshy-uton lévő Karmel orth. kóser pensióban, ahol a mátkapárnák és örömszülőknék számosan tolmácsolták szerencsekívánataikat.

— A LENGYEL EGYETEMI TANÁROK TÜNTETÉSE A GETTÓ-PADOK ELLEN. — A varsói egyetem és más főiskola számos tanára a varsói egyetemen tartott légvédelmi tanfolyam során tüntetően az előadóterem baloldali padosoraiban foglalt helyet. Az egyetem antiszemita diákjai ugyanis bejelentették, hogy ragaszkodnak hozzá, miszerint a zsidó diákok a tanfolyam idején a terem baloldali „gettópadsoraiban” üljenek. A zsidó diákok azonban tiltakozásuk jeléül állva maradtak az előadóterem jobb oldalán.

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ, epehajtó a dr. Földes-féle „Solvo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és belfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20.— Lei. Minden városi és vidéki gyógyszertárban és drogériában kapható.

— „ZSIDÓ PARAZITÁK” KÉNYSZERMUNKÁJA. A német birodalmi munkaközvetítő hivatal nemrég rendeletet adott ki, mely szerint a németországi zsidókat be lehet vonni a közmunkákba. Hogy milyen munkákat hártanak a zsidókra, az kitűnik a „Salzburger Volksblatt” egyik nemrég megjelent cikkéből, amely a következőképpen hangzik: „Az összes munkaképes zsidókat Haigerlochból munkára rendelte be a munkahivatal a Horb-Neckarhausen melletti vasutvonalhoz. A zsidók német munkásoktól különváltan dolgoznak és órabért kapnak. Minden nap omnibuszokon szállítják ki őket a munkahelyre. A lakosság helyesli a munkahivatalnak ezen intézkedését, miután ezáltal az eddigi parazitáknak alkalmat adott praktikus munkára.”

Olcsón és jól élekezhet

Herschkovits

orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

„iréne”

București

Str. Lipsicani 26. I. - Tel. 4-86-07

A legfinomabb női fehérneműk és kelengyék készítése a legújabb modellek szerint. Női gallérok, jabouk, mellények. Legújabb csipke, valamint saját műhelyünkben készült divat-ujdonságok állandóan kaphatók.

Szép kivitel, szolid árak.

— HAZASSÁG. — Kohn Zsuzsika (Oradea) és Rosenberg Jenő (Simleul) a Népünk kiadóhivatali tisztviselője f. hó 28-án, vasárnap délután oradeai lakásukon (Str. Hilaria 20) tartják esküvőjüket, melyre ezuton hívják meg rokonaikat, jóbarátaikat és ismerőseiket.

— ELJEGYZÉS. Schönfeld Alice (Oradea) és Goldfinger Ödön (Sfârmas) jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— TERVEZET A LENGYEL ÉS ROMÁN ZSIDÓSÁG KIVÁNDOROLTATÁSÁRA. (Varsó). Beck lengyel külügyminiszter a lengyel fővárosban elterjedt hírek szerint a közeljövőben kész tervezetet nyújt át Londonban a lengyel és román zsidók kivándoroltatása ügyében. A terv főbb vonalaiban megegyezik Schacht német tervével, azzal a különbséggel, hogy míg a német zsidók csupán vagyonuk elenyésző hányadát vihetik magukkal, addig Beck tervezete szerint a román és lengyel zsidóktól tőkéjük 15—20 százalékat vonnak le csupán a pénzügyi és kivándorlási művelet lebonyolításánál felmerülő költségek fedezésére. Beck külügyminiszter a napokban nyilatkozott tervezetéről és kijelentette, hogy úgy Lengyelország, mint Románia a zsidóság kivándoroltatását a méltányosság és igazságosság szellemében akarja lebonyolítani.

— A ZSIDÓKNAK MÁR VÁSÁROLNI SEM SZABAD NÉMETORSZÁGBAN. Az eseni „Nationalzeitung”, Göring lapja, egyik legutóbbi számában többek között a következőket írja: „Az ipari zóna különböző városaiban és a birodalom más részeiből is egyöntetű jelentések érkeznek arról a megfigyelésről, hogy az utóbbi időben a zsidók drága árukat vásárolnak össze német üzletekben, különösen textilárukat. Egyes kereskedők bizonyos határon túl meg is tagadták az áru eladását. Ezzel kapcsolatosan figyelmeztették a hatóságokat, hogy tartsák szemelőtt a zsidóknak ezen bevásárlásait. Felmerült a javaslat, hogy a zsidók számára külön igazolványokat bocsássanak ki, amelyeknek alapján bevásárolhatják napi szükségleteiket. Célszerű volna azonban annak az intézkedésnek az általánosítása, amelyet az egyes városokban, így például Kesselben vezettek be, ahol külön bevásárlási helyeket teremtettek a zsidók számára. Ezenkívül bevásárlásaiknak fokozottabb ellenőrzése is szükségesnek bizonyult.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

Levél egy algiri aggokházából

Nem akar ez büszkélkedés lenni. De úgy gondoljuk, hogy a zsidó tragédiának egy fokmérője, hogy az élet számumja mennyire széjjelkergeti a szerencsétlen embereket s főleg bennünket zsidókat. Lehetetlenség meghatódás nélkül olvasni azt a ceruzával írott levelet, amelyet Algirból kaptunk, a francia gyarmatbirodalom egyik gyöngyéből. Akj írta: Grünfeld Albert és a levélhez mellékelt névjegy szerint „Kunstmaler, műfestő. Painter, Peintre, Pictor, Pittore”. De szegény Grünfeld bácsinak nem lehettek nagy sikerei az életben, mint írja, az öregsége napjait egy aggokházában kell töltsse. Hospice Douera Solle B. B. (France) és arra kéri lapunkat szószerint:

— Az életem nagyon keserves és unalmas itt az algiri aggokházában és szeretném, ha elküldenék a „Népünk”-et minden héten, hogy legalább azzal tölthessek egy pár boldog órát. Kérem azt is megírni, hogy mennyi az előfizetési ár, mert redukáltan tudnám fizetni. Kérem egy öreg sorsüldözőt embernek ezt megtenni, aki itt sinylődik egy aggokházában, aki egykor „Horav Moise Smiel Glasner zcl. hive volt”.

Nem büszkélkedés akar ez lenni, amelyre a cinikus azt is mondhatná, hogy azzal kérkedünk, hogy milyen ismertek vagyunk Algirban is. Nem azért írjuk e sorokat, csak kuriozitásból. Elvégre „boldoggá” lehet tenni egy Grünfeld bácsit és innen izenjük neki, hogy a lapot megindítjuk neki. Grünfeld bácsi olvassa csak lapunkat, töltsse vele unalmas óráit és gondoljon arra hogy talán jobb egy algiri aggokházában, — mint Európában, amely kezd mindinkább egy bolondokházához hasonlítani...

— ELKÉSZÜLT A CSEHORSZÁGI ZSIDÓTÖRVÉNY. (Prága.) A minisztertanács befejezte a zsidótörvény szövegezését, amelyet azonban csak Neurath báró birodalmi védnök jóváhagyása után hoznak nyilvánosságra. A „Narodny Politika” szerint a törvény a zsidók fogalmát nem faji, hanem vallási hovatartozandóság szerint határozza meg. Zsidónak tekintik azt, aki 1918 október 30-a előtt zsidó vallású volt, vagy szüleinek, illetőleg nagyszüleinek egyike is zsidó volt ezelőtt az időpont előtt. A törvény a zsidó ügyvédek és orvosok számarányát két százaléknál állapítja meg. A közéletből teljesen kiküszöböli a zsidóságot. A törvény mindazonáltal kivételeket enged meg, amennyiben lehetővé teszi, hogy egyes zsidóknak a „tisztelőbeli árja” jelleget adományozzák.

— SZABADON BOCSÁTOTTAK KÉT-SZÁZHUZS ILLEGÁLIS BEVÁNDORLÓT. (Jeruzsálem.) A sarafandi koncentrációs táborba internált 220 illegális zsidó bevándorlót szabadon bocsátottak azon rendelet alapján, amely engedélyt adott arra, hogy május folyamán újabb zsidó kontingens vándoroljon be. Bagdadi jelentés szerint, Aref Abdul Razzek, a palesztinai terrorista mozgalom vezére, aki Palmir vidékére menekült, Bagdadába érkezett Sukri Saka mufti, közeli rokona társaságában. Ugyanakkor Jeruzsálemből jelentik, hogy a palesztinai zsidók az angol kormány palesztinai politikája miatt szerdán, vagy csütörtökön egynapos villámsztrájkra készülnek. A közel félmillió palesztinai zsidóság így akarja kifejezésre juttatni, hogy élesen ellenzi Anglia palesztinai politikáját. Le fogják szögezni követeléseiket is az angol politikával szemben és követelik megfelelő tartalmu Fehér Könyv közrebocsátását. Az egynapos villámsztrájk után a palesztinai zsidóság passzív ellenállásba kezd a mandatárius kormány intézkedéseivel szemben. Ugyanakkor jelentik, hogy az angolai régi cionisták szombati és vasárnapi gyűléseiken élesen tiltakoztak a londoni kormány palesztinai politikája ellen.

A puder kiválasztása

A puder az arcbőr ápolásának igen fontos kelléke. Részben az arcbőr védelmére szolgál, részben pedig hamvas, egészségesen haló külszint kölcsönöz az arcbőrnek. Szabály az, hogy a zsiros arcbőr-höz puder helyett használjunk

„Sulfamyl” - k é n p u d e r t.

— SZABADLABRAHELYEZTEK ROT-SCHILD LAJOS BÁRÓT, AKI AZONNAL ELHAGYTA NÉMETORSZÁGOT. Louis de Rotschild bárót, a bécsi Kreditanstalt egykori elnök-igazgatóját, a nemzeti szocialista hatóságok több, mint egy éves fogvatartás után az elmúlt héten szabadlábra helyezték. Emlékeztess, hogy a lemondott Edward angol király személyes barátja és vendége volt a báró felsőausztriai kastélyában még walesi hercegi korából. A volt angol uralkodó közbe is járt annakidején Hitler kancellárnál, de intervenciója nem vezetett eredményre. Rotschild báró ellen a nácik azt a vádat emelték, hogy ő idézte elő a Kreditanstalt bukását és az Anschluss után letartóztatták. A Rotschild Lajos báró ellen folytatott „vizsgálat”, amelynek során természetesen vágyonának javarészt elveszítette, befejezést nyert. Pénteken a hatóságok szabadlábra helyezték és ugyanakkor engedélyt adtak neki Németország elhagyására. Louis de Rotschild repülőgépen Zürichbe utazott, majd innen vonaton folytatta útját Párisba. A báró néhány napot öccse, Eugen Rotschild vendégként a francia fővárosban marad, majd állandó tartózkodásra Londonba utazik.

— SEMMI ESETRE sem kellemes me rev és fájó izmokkal járnai. Diana sóborszesz bedörzsölés visszaadja a ruganyosságot.

— JAHRZEITÁBLA alumíniumból, izléses, tetszetős kivitelben 1 személyes lei 150, kétszemélyes lei 250. Megrendelésnél héber dátum közlendő Boros papirkereskedés, Cluj.

— FOKOZOTT ELLENŐRZÉS A PALESZTINA—SZIRIA-I HATÁRON. Az utóbbi 12 év alatt Palesztina és Transzjordánia lakói utlevél nélkül látogathatták meg egymást. Minden okmány nélkül léphettek át a Jordánt. A palesztinai főkormányzó az április 20-iki bevándorlási rendelet kapcsán most újabb rendeletet adott ki, mely szerint június elsejétől kezdve Transzjordánia lakói csak utlevéllel vagy más dokumentummal léphetik át Palesztina határát. Ilyen dokumentum nélkül nem fogják beengedni őket az országba. Erre az intézkedésre azért volt szükség, mert különböző arab terroristák békes utazóknak adva ki magukat, Palesztinába surrantak be.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cosbuc, Palace szálloda mellett.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma szemben

szóromszu erdegyi konglona

Akól 73 évvel halála után is él emléke a nagy férfiuinak

Rabbi Juda Aszód csodálatos élete...

Séta
Dunaszerdahely
emlékei között

(Dunaszerdahely, május hava). Galántáról autobusszal megy az utas Dunaszerdahelyre. A Duna egyik ágánál kompra teszik az autbuszt és úgy libegünk át Európa egyik legnagyobb és legtöbbet emlegetett folyóján. Impozáns itt ez a hatalmas folyam és semmi sem hirdeti, hogy itt alig néhány hónappal ezelőtt még országhatár volt. Talán csak egy hatalmasnak induló kőhid, amely félbe maradt. Óriási betonpillérek merednek ki a földből, mintha a csehszlovák állam romjait jelképeznék. A pillérek tetején rozsdás gömbvások, ezek a „sirkó”-nek szimboluzai.

Dunaszerdahelyre berobog az autbusz s a templom közelében áll meg. Itt van a város centruma, a hitközség háza is és ide érnek el a gettó „végnyulványai” is. Nem tagadható le, hogy a városra rányomja bélyegét a zsidó lakosság. Hithű emberek szakállasan jönnek-mennek, 2700 zsidó lélek lakik itt. Különösen híres a jesivája, ahol ma is 2-300 bocher tanul. A főrabbi Weinberger Hillel, neki 50-100 bocherje van, a többi Katz Antal rabbinál tanul, aki a szilágysomlyói főrabbi veje és személye nagy tiszteltben áll.

HOGYAN ALAKULT A DUNA-SZERDAHELYI HITKÖZSÉG

1770-80 között egy Cohen család alapította és sokáig úgy is hívták zsidó körökben „ir sekulo kohanim” egy város, amely csupa kohanitából áll. Környékbeli falusi zsidókból rekrutálódott kezdetben ez a dunamenti hitközség. A templom körül centralizálódott a zsidó élet. Két nagy temploma van, körülötte az ósdi gettóházak, alacsony ablakkal. Látszik rajtuk, hogy később ragasztották hozzá az „emeleteket”, amelyekre rozoga falépcsők vezetnek fel. Mind a két rabbinak külön temploma van, de vannak ezenkívül kis imaházak. Az elaggott hívek részére külön működik egy aggokháza, ahol 50 embert látunk el öregségükre lakással és ellátással. Jelenleg működik két iskolája is, 8 osztályosak, új Talmudóra iskolája öt osztállyal és ugyannyi tanítóval.

Ezidőszerint sok szlovák menekült van itt, körülbelül 5-600 ember, akik arra kényszerültek, hogy otthagyják régi otthonukat. Elég jól megszervezett jogvédelmi szerv van, amely dolgozik az összes menekültek érdekében. Érdekes, hogy vannak kilérések is, ami nagy ritkaság volt erre felé, de az egyik kilért ügyvéd nem bír elszakadni a régi miliótól és pontosan eljár a jogvédő irrodába, hogy segítse a zsidó szerencsétleneket.

A DUNASZERDAHELYI ZSIDÓSÁG LEGNAGYOBB NEVEZETESSÉGE AZ, HOGY OTT ÉLT, DOLGOZOTT ÉS ALKOTOTT RABBI JUDA ASZÓD

Ha az ő életét megírjuk, akkor ebben benne van a városké is, melyben működött, Dunaszerdahely örök büszkesége ő, akinek hire, nagy tudása, bölcsesége és páratlan jósága, rendkívüli vallásossága mély nyomokat hagyott nem csupán városának, hanem országok zsidóságában is.

Még vannak kevesen, nagyon kevesen életben, akik ismerték a múlt század egyik legkiválóbb rabbinagságát: Rabbi Juda Aszód-ot.

Pestvármegye északi határán fekszik ott, ahol a Mátrahegység a felhőkkel érintkezik, ott terül el a csendes Aszód község. Ez a hely az, ahol megpillantotta a világot a későbbi dunaszerdahelyi gaon, Rabbi Juda Aszód. Ez a városka egyike a legrégebbi zsidó településeknek. Amikor még Pestvármegyében — Óbuda kivételével — még egyetlen zsidó sem lakott, már akkor virágzó zsidó élet volt Aszódon.

Rabbi Juda Aszód szegény, de nagyon vallásos iparoscsaládból származik. Apja szabó volt,

Róla beszéltek, hogy halála előtt az volt a kívánsága, hogy koporsóját azokból a deszkákból állítsák össze, amelyen élete során a ruhákat szabta. Azért kérte ezt, hogy ez az aszta legyen szószólója az égiek előtt, hogy mindenkor becsületesen dolgozott. Azért merete ezt megtenni, mert szerte a környéken ismert volt arról, hogy soha semmi féle szöveget, vagy hozzávalót nem vett le, a neki adott ruhaneműkből. Tehát azt lehet mondani, hogy kivétel volt, mert sok olyan mester létezik, akik nem csinálnak maguknak lelkiismeretfurdalást, ha egy-két darabot „elejtenek”. Amikor apja meghalt, a fiu nyolc éves volt. Még akadtak nemrégiben fül- és szemtanuk, akik állítják, hogy hallották, amint a kisfiu apja koporsójánál gyászbeszédet tartott. Még a legkeményebb szívű emberek sem tudták visszatartani könnyeiket, amikor ezt a gyászbeszédet hallották.

Mondani sem kell, hogy a feleség mennyire meggyászolta a derék embert. Egyetlen vigasza a derék fiucska volt. Nemsokára elküldte anyja a jesivába, először Szügy-be (Szüdjitz), ahol Rabbi Filip Büchler volt a tanítója, aki később Szécsénybe költözött, de mindenkor jesivát tartott fenn.

Az akkori főrabbi Rav Büchler rögtön felismerte a fiatal gyermek páratlan képességeit és úgy bánt vele, mintha saját gyermeke lett volna. Amikor látta a rabbi, hogy a fiu előrehaladt tanulmányában, elküldte korán elhunyt fivéréhez, Ahron Büchler-hez — Ahron Szüdjitznek is hívták — aki akkor Dunaszerdahelyen lakott és ott mint rabbi működött. Itt maradt hosszabb ideig Juda Aszód. Fáradhatatlanul tanult. Tizennyolc éves korában elhagyta Dunaszerdahelyt és Nikolsburgba ment, ahol akkor a morvaországi Rabbi Markus Benedikt működött s akinek hire messzi földön ismeretes volt. Voltak jóeszű bocherjei, de amikor Juda Aszód oda ment, mégis eseményszámba ment. Már ekkor feismerték bámulatos készségét. Az a hír járt róla, hogy 500 oldal Talmudot és Sulchanaruch részt tud kiolíról. Mestere, a kiváló országos rabbi felismerte hallatlan talentumát. Nemsokára az a kitüntetés érte, hogy a rabbi megbízta 40-50 tanítványának tanításával. Ez a kitüntetés bizonyos szempontból ártalmára volt, mert a „kollégák” kikezdtek, intrikáltak és terveket szöttek ellene. Nagy feltűnést keltett az a komplot, amelyet nagyon durva módon hajtottak végre. Egy csufolódo iratot szerkesztettek ellene. Ebben számos vádat emeltek ellene

A ROSSZINDULAT

Juda Aszód nagyon „kek” — hangzott a vád. Felton csak büszkélkedni akar tudásával és tekintélyt akar szerezni, amelyet ki akar használni a többiekkel szemben. Önkényesen tart egy jesivát és 40-50 bochernek tanításokkal szolgál. Így akar „tekintélyt szerezni” a rabbi előtt is. Megengedi magának, hogy kritizálja a rabbiát és tanítási módjával sínesen megelégedve. Kihívó módon állítja, hogy a rabbi tudása nem bírna ki egy alapos kritikát. Még azt merészeli, hogy a kabbala titkaival foglalkozzék anélkül, hogy volna megfelelő inspirációja.

Ezt az iratot becsempészték a gemóroba, amelyből a rabbi előadott.

Amikor másnap felnyitotta a könyvet, azonnal feltűnt neki az irás. Annak lassu elolvasása után, megragadta Juda Aszód kezét, hogy bátorságot öntsön belé. Szemeit pedig erősen és mereven arra a fiatalemberre szegezte, akit a röpirat szerzőjének gondolt. Azután hangosan felolvasta az egész irást az egész jesiva előtt. Majd hangosan azt mondotta:

— Ne félj, mert helyt állok érted. Arra, hogy külön jesivát tartasz, azt mondom fiam, hogy folytasd csak tovább áldásos munkádat. Ezenei

Carmen Sylva

a Fekete-Tenger Gyöngye

Az egész fürdőidény tartamára a

NÉPÜNK

egyéni és társas kirándulásokat rendez Carmen-Sylvára.

Áldozatok árán sikerült megállapodnunk Carmen Sylva lelegegánsabb és legkomfortosabb

orth. kóser pensiójával

amely a Népünk előfizetőinek és olvasóinak az alanti legelőnyösebb árakat biztosítja:

Előszézon: Junius 5-től, 30-ig

Napi háromszori gazdag étkezéssel teljes pensió 1200 lei, illetve 1300 lei.

Főszezon: Julius 1-től, aug. 31-ig

240 lei, illetve 260 lei.

Utószezon: Szeptember 1-15-ig

150 lei, illetve 170 lei.

Olyan villák állnak a közönség rendelkezésére, amelyek a legkényesebb igényeknek is megfelelnek.

Az előszézon kedvezményeire számottartók irjanak azonnal kiadóhivatalunk címére, hogy megküldjük számukra fenti kedvezményre jogosító szelvényünket az orth. kóser pensióhoz.

A társas utazásban résztvenni óhajtok jelentsék be részvételmüket.

50%-os utazási kedvezmény

átadok neked még 50 ifjut, hogy tanítsd őket. A másik vádpontra, amely szerint te az én szavaimat kritizárod, azt mondom, hogy aki úgy behatolt a tudás mélységeibe, annak joga van ahhoz, hogy szavaimat a kritika jogával illesse. Egy ilyen tehetséges embernek még azt is megengedem, hogy indokolt esetben így szóljon: Mester! Ennél a kérdésnél gondolatmenete nem egészen szabatos, mert itt és itt törés mutatkozik. Végül: hogy kabalával foglalkozol? Ezennel megengedem neked, hogy intenzíven tanulmányozd a szent kabalát.

Ettől az időtől kezdve elismerték mindenütt nagyságát és szellemi fölényét Juda Aszódnak.

Olyan hévvel és olyan odaadással tanult Nikolsburgban, hogy egyik szombattól a másikig nem kereste fel nyugvóhelyét. Szakadatlanul, éjjel-nappal tanulmányai mellett ült. Szorgalmával csak vallásossága vetekedett.

RÖVID EPIZÓDOK ÉLETÉBŐL

Vallásosságát jellemző az, amit Klein Salomon zentai rabbi beszélt róla. Amikor Juda Aszód nicolsburgi tanulmányait folytatta, nagyon szegény volt. Alig volt cipője, sőt egy elég kopott és kissé rongyos cipőben járt. De amikor eszrogot vásároltak, ő vette meg a legszebb eszrogot a városban. A reggeli ima befejezése után még sokáig tanult talliszban és tefillinben. Egyizben egy gazdag ottani földbirtokos azt hitte, hogy panaszkodó kisfiát Juda Aszód sértette meg. Felkereste az imaházban és csunyán lefordta mindenféle sértő szavakkal. A fiatal tudós egy szóval sem válaszolt, hanem hallgatott. A rabbi véletlenül meghallotta a szomszéd szobában, hogy mennyit kiabál az illető, megkérdezte Juda Aszódtól, hogy mi is történt. Amikor a tényállást megtudta, utána küldött az illetőnek, akinek bocsánatot kellett kérni.

Juda Aszód rendkívül éles ésszel boncolgatta

a zsidó tudomány végtelen komplikációit, ugyanarra, hogy mestere külön felkészült a vele való vitákra.

Huszonkét éves korában befejezte tanulmányait Nicolsburgban. Nagyszerű bizonyítványt kapott. Visszatért Dunaszerdahelyre. Mindenki tudta, hogy milyen szédületes tudással bír és azt is tudták már, hogy Izrael egyik nagysága lesz.

ÉRDEKES HÁZASSÁGA

A múlt század elején még az volt a „szokás” vallásos zsidó körökben, akik még jómóduak is voltak, hogy minden igyekezettel azon voltak, hogy leányukat egy nagy tudású ifjuhoz adják s nem földi javakat kerestek. Így természetes, hogy Juda Aszódnak is hire ment a lányos apák között és egymást érték az ajánlatok. Iobbok között egy Reb Mayer Abonyi nevű ottani szegény Talmudchochom elment hozzá, hogy vegye nőül leányát. A rabbi ezt válaszolta:

— Nagyon szívesen megtenném, de éppen most ajánlottak egy kitünő partit, a szomszéd városból. Igaz, még nem köteleztem le magam. Holnap akartam épen elindulni.

Reb Mayer azt válaszolta erre, hogy ő maga is helyesli az utat, sőt mivel neki kocsija, lova van, majd ő maga elviszi a helyre Juda Aszódot. Csak azt igérje meg, hogy ha az a parti nem sikerül, akkor az ő leányát veszi el.

El is indultak másnap, de a városon kívül a lovak megtorpantak és nem akartak tovább menni. A gyeplőt úgy huzta az apósjelölt. Végre elindultak, de ekkor már rohanni kezdtek, majd újra megtorpantak.

A rabbi vissza akart fordulni, de Reb Mayer nem engedte. Végül annyi kalandjuk volt, hogy az ut közepéről mégis visszafordultak. *A rabbi elvette feleségül Reb Mayer Abonyi leányát.*

Evek múltán kiderült az apósjelölt turpissága, de akkor már azt mondotta Juda Aszód nevetve: — Jól cselekedett kedves apósom.

Nemsokára nősülése után rabbi helyett ke-restek Dunaszerdahelyen. Büchler Áron rabbi ragaszkodott Juda Aszód személyéhez, de nagyon sok reflektáns volt ott, akiknek nagy befolyásuk volt, míg neki nem volt egyebe — mint rendkívüli tudása. Végül Benedikt Márkus morvaországi országos rabbi, Schreiber Mózes pozsonyi rabbi és Büchler Fülöp szügyi rabi döntötték el a kérdést azzal, hogy ő a legméltóbb az állásra.

Nemsokára a pozsony megyei Réte község hivta meg főrabbinak. Nem szívesen ment oda, de kikötötte, hogy hat bochert magával vihet. Átutazott Pozsonyon, ahol a főrabbi az mondotta neki, hogy lesz neki nemsokára több tanítványa is. Így is volt. Négy évig volt Réte községben főrabbi. Majd innen Szenicére ment (Nyitra megyébe), ahol egy nagyobb hitközség volt. Itt fejlődött igazán nagygyá. Már megyeszerte ismerték nevét. Nem csupán rabbija, hanem apja volt minden egyes ottani zsidónak. Rengeteget tanult ekkor is és minden éjjel három óra után feküdt le. Minden hozzá kerülő kérdést alaposan megvitattott és akár kis, akár nagy dologról volt szó, alaposan választott mindegyikre.

Több mint száz tanítványa volt Szenicen és minden egyes tanítványának gondját viselte. Nem csupán tanított, hanem ellátásukról is gondoskodni kívánt. Ebben a tevékenységében nagy segítségére volt a nagyon okos és finomlelkű rabbiné is. *A rabbiné sok kenyeret sütött a bochereknek, akik között azt hetenkint szétosztotta. Mindenki, aki éhes volt, chetett a kenyérből, amely szabadon állott házában. Meg sült burgonyát is ehettek mindenkor nála. Ezért érthető, ha tekintélyes jövedelme dacára, mindég pénzgondokkal küzdött.*

AZ 1848-AS ESEMÉNYEK ÉS R. JUDA ASZÓD

1848-ban sok kellemetlenséget okozott ezen a vidéken egy Hurban nevű szláv agitátor, amely vad borbáival veszélyeztette a nyitrai közbiztonságot. Gyilkolt és rabolt, még az ártatlan gyermekeket sem sajnálta.

Két ízben volt úgy, hogy Hurban csapatai megrohanják Szenicét. Az első hír erről a veszélyről pézszach előtti napon jött. Az egész község apraja-nagyja összegyűlt a rabbi házába, vagy

udvarára. Ezen az estén egyetlen szenicei zsidó házban sem tartottak szédert. Csak Reb Juda Aszódnál volt teljes széder, az egész község asz-szisztenciája mellett. Amikor ahhoz az imához értek, amely így szól: „*sfajch chamoszcho*” jött a hír, hogy Hurban bandája elkerülte a várost és más irányt vett. Így menekült meg először Szeni-ce a csapástól.

Másodszor pedig két hónapra újra rá, páni félelem lett urrá a szegény közösségen. Élt akkoriban ott egy rabbiátus német pékmester, aki egy nagy karddal egyenesen a rabbilak felé tartott, hogy mikorra jönnek a bandák, akkorra „*előkészítse a talajt*”. A rabbiház tele volt főleg asz-szonyokkal és gyermekekkel. A pékmester orditozott és a rabbi, aki az imaházból jött ki, talliszban és tefillinben, a legnagyobb lelkinyugalommal ment a pékmester felé. Az felemelte a nehéz kardot, hogy rásuhintson, de keze fennakadt egy asztalban és saját balkezét vágta el. *Csoda történt — mert a rabbi megmenekült és másnap megtudták azt is, hogy Hurban bandái újra elkerülik a községet.*

A zsidó sakter unokája:

Piccard professzor a világhírű sztratoszféra kutató

Néhány évvel ezelőtt hatalmas világszenzációt keltett az egész világon úgy tudományos körökben, mint a nagyközönség előtt, hogy sikerült egy belga professzornak, Piccardnak egy kitünően megszerkesztett készülékkel tizenhat ezer méternyire felemelkedni a sztratoszférába. Olyan magasságba, amelybe még élő emberfia soha nem került. Csaknem légüres tér már ez, ahova nem a kalandvágy és nem a feltűnési viszketet juttatta a professzort, hanem a tudásvágy és olyan jelenségek tanulmányozása, amelyre a haladó emberiségnek nagy szüksége van. A nap kozmikus sugarai, a levegő ellenállása és még sok-sok kérdés, amelyre a tudós professzor és finom műszerei megadták a választ. Uttörő munkát végzett a belga professzor és az egész világ bámulatát és elismerését vivta ki merész vállalkozásával.

Az utóbbi hetekben kiderült, hogy ezt a rendkívül bátor tettet az a Piccard professzor „követte el”, akinek ereiben elég nagymértékben zsidó vér folyik. Kiküldték, hogy ősei között sok zsidó tudományokban jártas ember volt. Nagyapja Essen német városban volt metsző, aki bizonyára nem gondolta, hogy unokája a „világ magasságait” személyesen fogja kutatni és nem a zsidó íráson keresztül. Azt hitte, hogy ő is „Luftmensch” lesz, aki teng-leng a világban minden egzisztencia nélkül és nem olyan „Luftmensch”, aki készülékével valóban a levegő királya lesz. Az esseni vallásos zsidó bizonyára áhitattal gondolt a „kék-égre” és nem kereste azt, vajjon a föld körül meddig terjed az atmoszféra és hol kezdődik a sztratoszféra, a légüres tér, a világmindenség titkainak egyik jelensége. Nem gondolta az esseni sakter, hogy fiával megszakad a zsidó tudományok kutatója, unokája pedig talán nem is fogja tudni, egy mit csinált nagyapja.

Piccard atyja diák volt Svájcban, majd professzor és egy keresztény leányt vett feleségül — egy bázeli egyetemi tanár leányát — és áttért a baptista hitre. Ez az áttérés akkor történt meg, amikor a világhírűvé vált ikrek megszülettek. A két fiu már kora ifjúságában rendkívüli érdeklődést mutatott az „ég titkai” iránt, már diákkorukban is kiüntették magukat tudásukkal, Einstein professzornak kedvelt tanítványai voltak.

Piccard nemsokára docens lett a zürichi egyetemen, majd rendes professzor a bázeli egyetemen, azután Belgiumba hívták tanár-

Ez volt Reb Juda Aszód. Huszonegy évig működött Szenicen és 1853-ban választották meg Dunaszerdahely főrabbijává. Nagy volt a szomorúság Szenicén, de annál nagyobb az öröm Dunaszerdahelyen. Hiszen ebben az időben az 500 zsidó polgár közül, akik ott éltek, 300-an a Talmudban igen jártas jámbor ferfiu voltak, akiknek egy abszolút tekintély kellett és ezt megtalálták Reb Juda Aszódban.

✱

Sokszáz oldalt lehetne még írni nagyságáról, tudásáról, jámborságáról és arról a nagy tekintélyről, amely még generációkra is kihat. Dunaszerdahely zsidóságának és multjának — patinát adott. Több mint 50 kötet kézirat maradt utána egy emberélet szellemi kincsei, de csak 984 vallásdöntés került nyomtatásba. Sokat, nagyon sokat szólhatnak még róla, alkalomadtán meg is teszünk. 1866-ban halt meg (5626 Szivan 23-án) s halála mélységes gyászt jelentett az össz-zsidóságnak, ahol tisztelik és szeretik a Tórárt.

WASSERSTROM SANDOR.

nak, ahol végrehajtotta merész és nagy tettet. Piccard nagyon szerény ember, holott a világot „egészen felülről” nézte már. Ezt a különös erényét — a szerénységet — valószínűleg nagyapjától, az esseni metszőtől örökölte, holott nem is ismerte, de az átörökös tana szerint könnyen lehetséges.

Evek óta újabb kísérlet előkészítésén dolgozik. A tenger mélységeit akarja kikutatni és több kilométer mélységbe akar lehatolni a tenger vizébe, amely rendkívül gondos előkészítést igényel, mert a víz irtózatoss nyomásának ellentálni tuón az emberi véges erőn. De Piccard szerényen, de mégis hallatlan szívóssággal nem fog nyugodni addig, amíg terve meg nem valósul. Ezen a téren már próbálkozott egy amerikai tudós, dr William Beabib, aki egy hajóhoz erősített acélgömbben lejutott 300 méternyire, de Piccard nem száz métereket, hanem kilométereket akar megtenni a rejtelmes tengeri világban. Piccard analizálni akarja az ottani élőlények és halak életét, amelyeknek sikerült alkalmazkodni a nagy nyomáshoz.

A fajkutató törvények értelmében Piccard is hozzánk tartozik. Valóban nincs mit szégyenkeznünk miatta. Csak őseinek nyomdokain haladt, hiszen a tizparancsolatban is áll: „*áser basámájim mimáál, vááser bámájim mitachat láárec*” ne készíts magadnak bálványokat olyan lényekről, amelyek a levegő magasságait uralkodják, vagy a tenger mélységeit. Nem! Piccard professzor nem a „bálványimádásért” követi el merész tetteit, hanem a tudásért, amely a zsidóságnak legfőbb kincse volt a multban, a jelenben és jövőben is egyaránt.

Az esseni metsző unokája a tudásszomrást apjától és nagyapjától örökölte, a merészéget, a hidegvért svájci anyjától. Végéreményben ő is argumentumot jelent azokkal szemben, akik erőszakkal a zsidó „alacsonyrendűség” örületével akarják szédíteni a világot. Piccard professzorra „felnézünk”, ami nem is csoda, hiszen tizenhat kilométernyire lebeg felettünk.

— BUCURESTI RÉSZVÉNYTARSASÁG I-a referenciákkal, feltétlen garancia-képes, rendelkezik raktárhelyiséggel, organizációval, jó összeköttetésekkel keresi elősörangu cégek képviseletét. Ajánlatok „Universall” jelíggel a kiadóba kéretnek.

Közélet

— AZ ERDÉLYI ÉS BÁNATI ORSZÁGOS IZRAELITA KÖZPONTI IRODA kebelében működő *Szociális Bizottság* vasárnap előkészítő nagygyűlést tartott Nagyváradon dr Fischer József elnöke alatt. Az ülésen résztvettek dr Deutsch Ernő brassói főrabbi, dr Löwy Ferenc marosvásárhelyi főrabbi, Lax Salvator, a központi iroda főtájtára, Jánbor Ferenc, dr Konrad Béla, dr Kabos Béla, dr Faragó Viktor, Erdélyi Jenő, dr Vajda Pál főrabbi, dr Mózes László és dr Weisz Endre. Az első ülésen a zsidóság ártétegződésének problémáját vitatták meg. Részletesen foglalkoztak a kivándorlás kérdésével és nyilvántartás vezetését határozták el azokról a foglalkozási ágakról, amelyek Palesztinában és a kivándorlás szempontjából szöbe jöhető országokban elhelyezkedést biztosítanak. Az ülés 10 pontból álló határozati javaslatot fogadott el, amely szerint az Országos Iroda, a Zsidó Nemzeti Szövetség és az Árvagondozó együttesen országos szociális ügyosztályt állít fel, amely országos viszonylatban foglalkozik a zsidó népi problémák megoldásával.

— UJCIONISTA MEETINGEK ERDÉLYBEN. Május 14-én vasárnap két zsidó centrumban volt zászlóbontása az Ujcionista szervezetnek. Plakátok és meghívók gondoskodtak Érmihályfalván arról, hogy a Roxy mozgószínház terme megteljen érdeklődőkkel. A gyűlést László Iván nyitotta meg, üdvözölte Leitner Zoltán erdélyrészi elnököt, aki ezután nagy beszédben vázolta a cionizmus mai helyzetét és annak megoldási módjait az ujcionista ideológia alapján. Utána Stein Mose, a kolozsvári helyi szervezet főtájtára tartott előadást az ifjúság szervezéséről. A tisztikar a következő: Elnök dr Balajti Andor, alelnök Beck Miklós, titkár: Grünfeld Tibor, ügyv. elnök Goldstein Mór, ellenőr Spitz Jenő, pénztáros Schönfeld László, KTCH biztos Bernstein József. — Vasárnap este Szatmáron történt meg az ujcionista helyi szervezet megalakulása. Leitner Zoltán elnök itt is nagy beszédben vázolta a célokat és a sokszáz főnyi hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta az előadást. Az ülést dr Lázár Miklós orvos nyitotta meg, aki agilisán dolgozott eddig is a szervezet létesítése érdekében. Kiváló segítséget kapott dr Friedman József statusquo főrabbián, akinek beszéde frenetikus sikert aratott. Majd utána Scheiman István ügyvéd buzdította kintartásra az ifjúságot. Öttagú direktórium vezeti az ügyeket, amely a következő tagokból áll: dr Friedmann József főrabbi, dr Lázár Miklós, dr Schwartz István, Schwartz Zoltán, Princz Pál, Scheiman István főtájtár és a választmány.

— TISZTJUTÓ KÖZGYŰLÉS A MAROSVÁSÁRHELYI ORTODOX CHEVRANÁL. A napokban zajlott le a marosvásárhelyi ortodox zsidó szentegylet tisztújító közgyűlése, mely alkalommal a következő vezetőséget választották meg: Elnök Abraham Soma, alelnök Singer Pinkász. Elöljárósági tagok: Rosenbaum Izrael, Gidáli Lajos, Moskovics Léb, Weisz Miklós és Linzer Samuel.

Izletes jó kóser házikoszt kapható
Pfeffermann Vilmosnál
TIM:SOARA IV, Spl. Tudor Vladimirescu 24.
Figyelmes Utazóknak megfelelő
kiszolgálás! kedvezmény

IME EGY EMBER, AKI MEZEI MUNKÁT VÉGEZ

Izma! — a mindennapi, állandó munkában — megacélosodnak. Melle — amelybe reggeltől-estig friss levegő hatol — széles és erős. Szervei jól működnek, egészsége tökéletes.

AZ IRODAI TISZTVISELŐ

llenden, akinek háta munkája fölé görnyed, órákon át mozdulatlanul ül és elhasznált levegőt lélegzik be, egészen más körülmények között él. Epp ezért, az esetek 80 %-ban rossz a vérkeringése, mája duzzadt, székrekedésben szenved, így állandóan rossz a közérzete. Egészségi állapotát a következőkben foglalhatjuk össze: meglassult anyagcsere, azaz a mérgező anyagok és salakok tökéletlen kiválasztása. Ilyen esetekben az URODONAL kúra nagyon hasznos. Rendszeresen kiválasztja és eltávolítja az összes ártalmas anyagokat; tehermentesíti a májat, rendszeressé teszi az epekiválasztást, dezinficiálja a beleket, rugalmassá teszi a vérereket és revitalizálja a vért.

URODONAL

A LEGJOBB REUMA ELLENI SZER

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban.

GHATELAIN KÉSZÍTMÉNY. MEGBIZHATÓ MÁRKA

— A TFL-AVIVI VÁROSI TANÁCS KÖVETELI AZ „ILLEGALIS” BEVÁNDORLÁS ENGEDÉLYEZÉSÉT. A tel-avivi városi tanács a napokban ülést tartott, amelyen vita tárgyává tették az illegális bevándorlók ügyét. Az ülésen tiltakoztak a bevándorlók szembeni embertelen bánásmód ellen és elhatározták, hogy táviratilag tiltakoznak Londonban a palesztinai kormányzat magatartása ellen. Az ülésen Rokeach polgármester megrázó beszédet tartott, amely így hangzik: — Lángoló tiltakozásunknak kell kifejezést adnunk ama bánásmód ellen, amelyben a kormányzat a szerencsétlen illegális bevándorlókat az utóbbi napokban részesítette. A bevándorlóknak visszaküldése a nyílt tengerre ezen embertelenségek tetőfoka. Azt hittük, hogy Anglia, amely Isten és az emberiség előtt felelős a Zsidó Nemzeti Otthon felépítéséért, megérti majd, hogy Palesztina ezen menekültek utolsó menedéke. Szentül hiszem, hogy az ucca egyszerű angol embere a mi oldalunkon áll. Mély a csalódásunk azonban a palesztinai kormány ténykedésével szemben. Tiltakozunk e bánásmód ellen, amely nyílt arculapása az emberiség és igazság legelemibb törvényeinek. Látjuk szerencsétlen testvéreinket és senki közülünk nem tudná helyzetüket szavakban érzékelteni. Akik közöttük állottunk, nem tudtuk könnyeinket visszafojtani. Nincsen olyan hatalma a világnak, amely őket körülből ki tudja szakítani és amely visszaküldje őket abba a pokolba, amelyből nemrég szabadultak ki. Eddig is jöttek hozzánk és biztosíthatom a világot, hogy tovább is jönni fognak. Nem tudjuk ölbetett kezekkel szemlélni tragikus helyzetüket, egész bensőnk felforr az együttérzés hevéből. Lehetetlen, hogy a figyelmük arcát el ne borítsa a szegyenkezés pirja! Miután a kormány szinte hermetikusan elzárta országunk kapuit, nem riadt vissza attól, hogy a tenger ismeretlenségébe és bizonytalanságába kergetse a szegény zsidó hontalanokat, akik nálunk kerestek menhelyet üldözött életük számára. Tel-Aviv nem fogja túrni ezt a szegényt.

— HALÁLOZÁS. A szatmári zsidó társadalom osztatlan részvéte mellett temették el Kaufmann Jenő fűszerkereskedő feleségét, aki hétfőn este 48 éves korában hirtelen elhunyt. Kaufmann Jenőné vallásos életével és jótékonykodásával általános megbecsülést szerzett, temetésén tisztelői nagy számban jelentek meg. Teitelbaum Joel főrabbi és Winternicz rabbi mondtak gyászbeszédet. Férjén és gyermekein Bandin és Lászlón kívül, kiterjedt rokonság gyászolja.

Embergép és gépember

Korunk egyre inkább az elmechanizálódás felé halad és az ember, aki megteremti a gépeket, maga is a mechanizmus uralma alá kerül. A gép és ember kapcsolata kitágul és bonyolultabbá lesz. Az ismeretek kivételesen gazdagságára van szükség, ha tájékozódni kívánunk ez összefüggések között. Stern Márton mérnöknek, az erdélyi zsidó értelmiség ifjúság tehetséges tagjának „Embergép és gépember” címen most megjelent kötete a modern ember számára elengedhetetlenül szükséges tájékozódást könnyíti meg a gépek, mechanizmus és energiák világában. A könyv az élet racionalizálásába való bevezetés igényével készült és ennek igen sikeresen tesz eleget. Feltárja az anyag és energia összefüggéseit, felsorolja az eltékozolt anyagi javak adatait és alapos tudással fejtegeti azokat a lehetőségeket, amelyeket az emberiség boldogabb jövőjének érdekében mindaddig elmulasztottak sorompóba állítani. A könyv határozott értéke a népszerű tudományos irodalomnak. A mű izléses boríték-lapját Sebő Andor festőművész rajzolta. (—)

ISMERD MEG AZ ORSZÁGOT

ANOVA UTAZOL

Most aktuális!

Arnold Zweig

Vihar

palesztina felett

c. új regénye

Mindenkinek el kell olvasnia.

Kapható mindenütt.

Epocha kiadás.

— TIZENÖT ÉVES AZ AMERIKAI JOINT. A napokban múlt el 15 éve annak, hogy megalakult az amerikai Joint Distribution Committee és a Jewish Colonisation Association (ICA) által kezdeményezett American Joint Reconstruction Foundation. Az alapítványnak az a célja, hogy a nyomorgó zsidó lakosság, különösen a közép- és kelet-európai zsidó tömegek számára konstruktív segílyt szervezzen meg. A Foundation elnöke Sir Osmond d'Avigdor Goldschmidt, igazgatói dr Bernhard Kahn, Louis Oungre és David J. Schweitzer. A Foundation 700 hitelszövetkezetet létesített az elmúlt 15 év alatt. Lengyelországban mintegy egymillió zsidó részesül közvetlen vagy közvetett támogatásban a több mint 500 hitelszövetkezet részéről, amelyeket a Foundation tart fenn. Lettorszában és Litvániában a zsidó lakosság 60 százaléka részesül ebben a támoga-

